

Külföldi Jatekszin Kiadja a magyar tudos tarsasag.
(Ausländische Schaubühne.). 15. A' levelezök. Esz es sziv.
Vigjatek ket felv. Ford. Külkey Henrik. (Der Briefwechsel.
Geist und Herz.)

Trattner

Pesten; Budapest 1839

Signatur: 55627-A.15

Barcode: +Z174549907

Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ174549907>

Umfang: Bild 1 - 160

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

F. BIBLIOTHEK

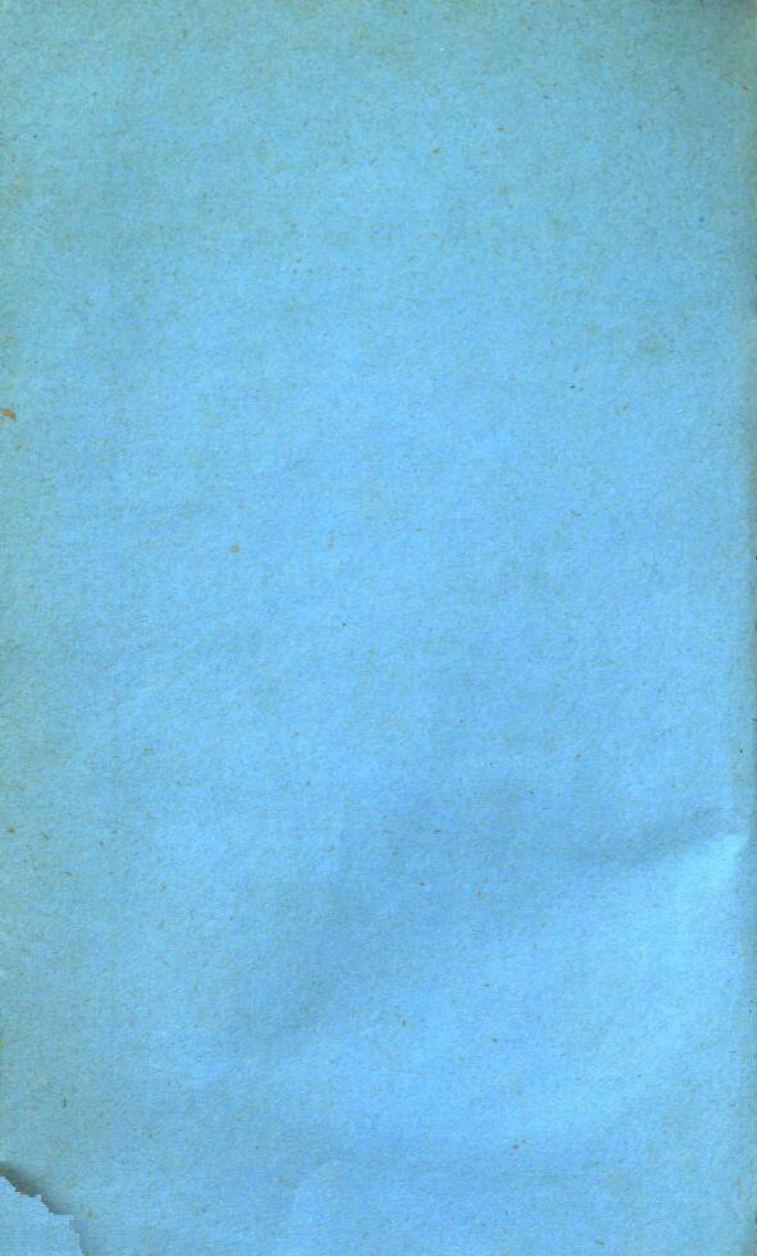

55.627-A

Alt-

55627-A.

KÜLFÖLDI JÁTÉKSZÍN.

KIADJA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

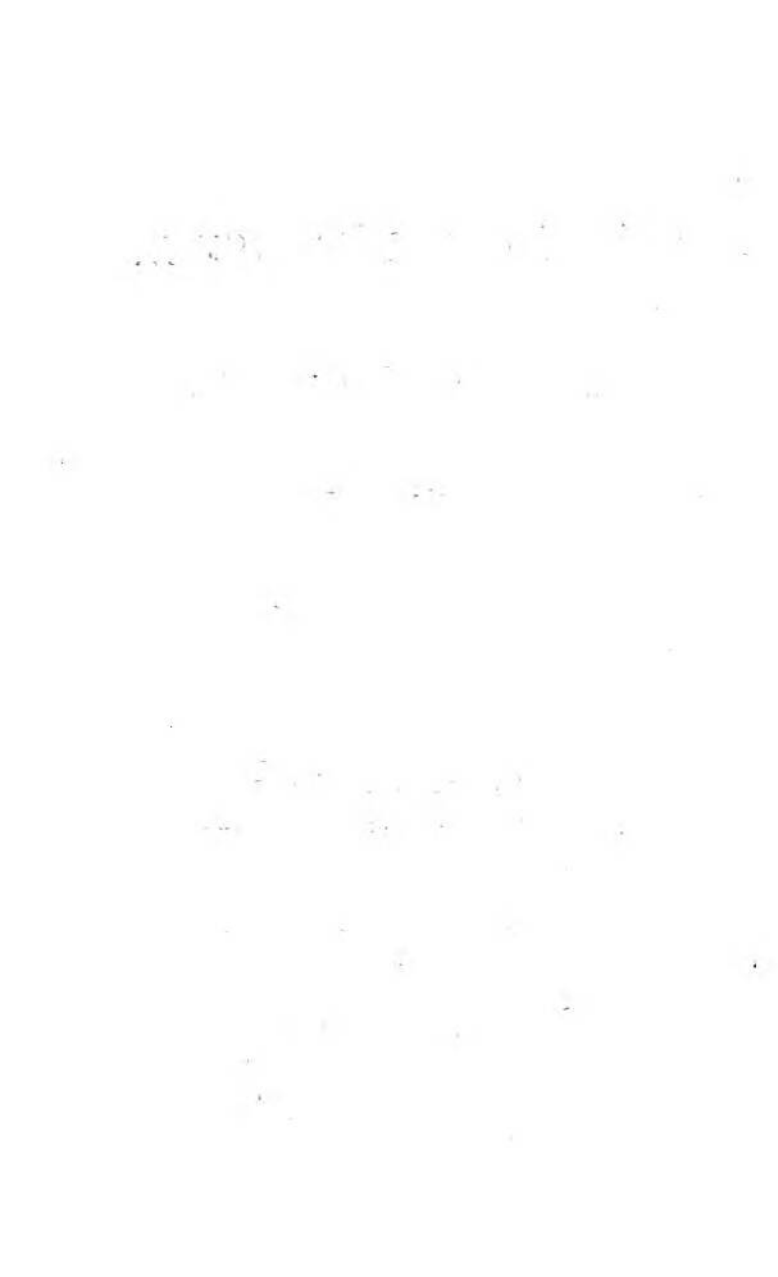
TIZENÖTÖDIK KÖTET.

A' LEVELEZŐK. — ÉSZ ÉS SZÍV. —
KÉNYTELEN HÁZASSÁG.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1839.

A' LEVELEZŐK.

VIGJÁTEK

K É T F E L V O N Á S B A N .

B. STEIGENTESCHTÖL.

FORDITÁ

KÜLKEY HENRIK.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1839.

S Z E M É L Y E K.

FÚZY.

IDA, gyámleánya.

VIDOR.

TÖVY.

ELSŐ FELVONÁS.

(Társalkodási terem egy közép 's egy mellék ajtóval. Jobbról ablak, melly a' kertfelé nyilik. Balról asztal, rajta hírlapok és írószerek.)

ELSŐ JELENÉS.

IDA. TÖVY.

IDA. (sietve jő az oldalajtón, körülnéz, az ablakhoz szalad, kinyitja azt, kétszer tapsol, hasonló taps hallatik; Ida halk hangon szól) Árpád!

TÖVY. (kívül felmász az ablakra, fél testtel benéz)
Egyedül vagyunk végre valahára?

IDA. De csak egy pillanatig — kotsi állott meg az udvaron — félek, hogy a' kit gyám-nokom' önzése számomra szánt, megérkezett. Szerelem és aggodalom űztek ide.

TÖVY. 'S itt epedés várakozik rád. Készen minden, követsz engem'?

IDA. (habozva) Árpád! gyámnokom öregember, szorgalma nevelt fel! —

TÖVY. Hogy külöszakasszon. — Nem, én e' csalfa remények' poklában tovább nem élhetek.

IDA. (sebesen) Megyek. — De előbb minden egyéb módot meg kell kísértenünk.

TÖVY. Halljad javaslatom!

IDA. (nyugtalanul) Ugy tetszik jőnek.

TÖVY. Amott a' bokorban irok majd neked; egy pár percz alatt itt termek, 's a' szokott mód szerint jelt adok —

IDA. Csak lesd ki Árpád, ha csendes-e a' terem. Én mindenről tudósítandlak mihe-lyest a' nekem szánt idegennel szólottam.

TÖVY. Ha tapsolsz, levelem ide röpül.

IDA. El, el! lépéseket hallok.

TÖVY. Abban minden meg lesz írva 's én aztán minden szükségést megteszek. Látjuk egymást! (kívülről leszáll)

MÁSODIK JELENÉS.

IDA. (egyedül)

IDA. Ingadozom a' kötelesség és szerelem között. De ő nem csalhat, nem is csaland meg engem. Azon szózat, melly őmellette szól, a' boldogság' legelső szózata volt hozzám (kinéz utána az ablakon)

HARMADIK JELENÉS.

IDA VIDOR.

VIDOR. (jó a' közép ajtón 's észrevétlenül közelít Idához) Bocsnát, ha háborítom.

IDA. (ijedten megfordul) Nem.

VIDOR. Csak azt akarom egész tisztelettel jelenteni, hogy nevem Vidor.

IDA. (nyugottabban) Mennyire tudom, e' név itt váratik.

VIDOR. Kisasszony által!

IDA. Én nem várok 's nem reménylek semmit.

VIDOR. Azt fájlalom. Az illy hangolat azt mutatja, hogy az ember bírja, a' mit kíván.

IDA. Én igen keveset kívánok.

VIDOR. Azt szeretem. Hanem kiasszony felette boldoggá tehet engem, ha neve Ida.

IDA. Ida.

VIDOR. Azt én kívánom.

IDA. Ön is keveset kíván, ezt szeretem.

VIDOR. E' név nekem mindent fölfedez. Hogy kisasszony még kiskoru, azt látom; hogy a' házi úr' gyámsága alatt van, azt tudom, hogy ön kellemes, azt érzem! hogy elmés, azt hallom; hogy szive még szabad, azt reménylem; a' többit — várom. Mondja meg nyiltszívűleg, mit kell várnom?

IDA. Mi még csak alig ismerkedénk meg!

VIDOR. De rendeltetésünk az, hogy megismerkedjünk egymással. Mióta kisasszonyt szerencsém van látni, örülök ezen esmerettségnek.

IDA. Ugy fog uraságod járni vele, mint az emberekkel általában. Gyámnokom egész életét arra fordította, hogy az embereket ki-

tanulja, 's most boszongodik azon, a' mit tanult.

VIDOR. Ugy olyanokra kellett találnia, kik kisasszonyhoz nem hasonlók. Hídje el, egy jókaró-szándék, sorsomat az önéhez akarja kapcsolni?

IDA. Azt nekem is mondták.

VIDOR. És mit felelt?

IDA. Én sokkal szerényebb vagyok, hogyszem feleljek, ha nem kérdeztetem.

VIDOR. Ugy engedje meg, hogy én pótoljam ki, a' mi elvala mulasztva. A' gyám-nokur' levelei egy képét közlötték velem kisasszony' kecsseinek. A' kép tintával van festve, 's az agg férfiuban, ki itt a' természet' másolója volt, kihaltak a' színek, mellyek e' képhez valók. Azonban a' kép alatt ez áll: Gyámleányom szíve még szabad. — A' gyám-nokur rosszul fest, az igaz, — de; ha rosszul irt-e?

IDA. Ő sokszor olló homályosan ír.

VIDOR. Igen de olly hosszasan, hogy végre még is meg kell őt érteni. A' pár szó, mellyet említettem, legalább is husz lapnak kivonatja, mellyeken kisasszony szíve van leírva. Ez a' szív is minden bizonyly jobb,

mint ama' leírás, mert ő azt olly bőnek festette, mint a' felebaráti szeretet, melly mindenkit áltölel.

IDA. Tartsa uraságod ahhoz magát, a' mit lát.

VIDOR. (kezét nyújtja) Szabad ezt tennem?

IDA. (visszavonul) Az idő megfogja mutatni.

VIDOR. Az idő olly határozatlan, pedig felőlünk már el van határozva, hogy egymás mellett haladunk az életben.

IDA. Nem hiheti, melly unalmas lenne társaságom.

VIDOR. Az ilyen szempár sohasem unalmas.

IDA. Nekem szeszélyeim, iszonyú szeszélyeim vannak; én néha enmagamnak is terhemre vagyok.

VIDOR. Ezt a' terhet én megosztom önnel.

IDA. Ön engem nem ismer.

VIDOR. Félek, nehogy szerfölött is — Szóljon őszintén. Mindenki érez keblében egy sugárlatot, melly benne egy másik ember mellett, vagy annak ellene érzést gerjeszt. E'

sugallat nem éreztet kisasszynyal semmit irántam?

IDA. Iránta? Nem.

VIDOR. De ellenem?

IDA. Nem.

VIDOR. Tehát mit sem éreztet kisasszynyal?

IDA. Sőt igen! azt, hogy ön egykissé esenkedő.

VIDOR. Lám, lám, csakhogy beszél még is.

IDA. És fél, hogy mi ketten éppen nem értjük egymást.

VIDOR. Mindig világosabban! —

IDA. Talán még többet is mond, (az ablakra néz) azért is most velem egyedül szeretne szólni.

VIDOR. Azaz: én mehetek?

IDA. Imént tévedtem; mi értjük egymást.

IDA. Ugy de ez itt az egyetlen szoba; 's engem' ide utasítottak, hogy a' házi urat várjam be, ki a' környékben barangol.

IDA. Ez a' szoba az enyimmal szomszéd, 's így én mind a' kettőt sájátomnak tekintem.

VIDOR. Kivetem belőle gyámnokurát, mihelyt kisasszony parancsolja, de előbb minden esetre be kell őt várnom.

IDA. Nem háborítom önt várakozásiban.

VIDOR. Ön elhagy!

IDA. (a' mellék szoba felé indul) Dolgom van.

VIDOR. Melly különválaszt?

IDA. (zavarral) Igen, — én — irok.

VIDOR. Nem hozhatná azt velem kapcsolatba?

IDA. Talán. —

VIDOR. Eszébe jutok önnek?

IDA. (sóhajt) Igen!

VIDOR. (kezét nyújtja) Ida! —

IDA. (hidegen meghajol) Vidor úr.

VIDOR. E' hang alig kezdett nyájas lenni, ismét elkomorul.

IDA. Ezek szavam' szeszélyei. Idővel Vidor úr valamennyit fogja ismerni. (gyorsan el.)

NEGYEDIK JELENÉS.

VIDOR. (egyedül)

VIDOR. Asszonyszeszélyektől nincs is menekvés. Ezek tövisei azon nőrózsának, mellyet a' sors az oltár előtt keblünkre fűz. Azonban a' rózsza itt szép: az bizonyos, megjelenésem őt meglepé: az természetes; most zavarban van, az megfogható. A' szívviharok még alszanak keblében, az szerencse, én fel fogom azokat ébresztetni, az igen hihető; 's ez a' rózsza ölembe fog hulni, az kétségtelen (kivülről kettőstaps hallik, Vidor arra tekint 's halkán mondja) Talán bizony halgatott! — (a' jel ismételtetik). Már úgy a' tapsot visszazonozom: (Színtugy tapsol, erre a' nyitva levő ablakon egy kő röpül be, mellyre papiros van bonyolva.) Mi ez? (felemeli a' követ.) Ez, úgy látszik, levél. Valljon tőle? — (olvas) „Drága I —“ (kezével törli az írást, mintha nem jól látna) Idám! — Ezt nem ő írta 's nem hozzám, annyi bizonyos (körültekint) Hiszem itt senki sincs. (Olvas) „Drága Idám“ — tehát van még valaki, kinek ő Idája! — Ma, estve, 10 órakor — Micsoda? (a' többit sebesen magába olvassa el) Ez derék. Én

éjjel nappal utazok, de a' lányka 19 esztendő's, 's én későn jövök. Végre még oda fog jutni, hogy az embernek mátkája' bölcsője mellé kell ülni 's őt nőni látni, ha bizonyos akar lenni, hogy meg kapja.

ÖTÖDIK JELENÉS.

VIDOR. FÜZY.

FÜZY. Hozta isten! No ugyan meg várakoztatott!

VIDOR. (a' levelet hirtelen keblébe rejti) Valósággal? pedig én repültem, hanem az utak iszonyú rosszak.

FÜZY. Én a' nyarat jobbra a' hegyeken töltöm, de a' hegyjárást a' városi ifjúurak nem szeretik.

VIDOR. Igazán, az embernek vagy szerelmesnek, vagy kecskének kell lenni, hogy ez utat szerethesse. De el nem képzelheti, melly unalmas a' mászás, ha az ember sem egyik, sem másik.

FÜZY. Azért megisfog öcsém uram jutalmaztatni.

VIDOR. Ugy veszem észre.

FŰZY. Itt virít valami a' magányban, — mint a' havas' rózsája.

VIDOR. Oh, a' havasokat most sokan látogatják.

FŰZY. Ide nem jó senki.

VIDOR. Mennyire ön tudná?

FŰZY. Én tudok mindent a' mi itt történik; szemeim látnak mindent.

VIDOR. Már az szerencse.

FŰZY. Nálam el van osztva minden óra, 's én rendelek mindent. Nézzen csak egy-kissé körül a' házban, a' rend tetszeni fog.

VIDOR. Oh, én már sokat is láttam.

FŰZY. Azt is, a' ki öcsémet várja?

VIDOR. Azt már nem tudhatom. Midőn beléptem, egy fiatal igéző alak állt e' teremben.

FŰZY. Ő volt; kivűle nincs semmi igéző az egész vidéken.

VIDOR. Pedig ez a' vidék nem olyan lakatlan, mint eleinte hittem. Hanem az, a' ki engem vár, megijedett, midőn megpillantott. Ugy látszik, a' ki megijed, az nem vár, legalább jót nem vár.

FŰZY. A' leány igen félénk. Ön a' legelső férjfi, ki közelít hozzá.

VIDOR. Gondolja?

FÜZY. Ezt tudnom kell. Hiszen nem volt nagyobb, mikor házamba jött (nagyvágát kezével mutatja.)

VIDOR. Most már megnőtt! —

FÜZY. Meg; de nem nőttefel vele semmi gondolat, melyet én ne tudnék. Az egész lélek egy írástalan lap.

VIDOR. Ah, jelenkorban olly sokan irnak! Most az ember nem bírja elhinni, hogy egy leány 19 esztendeig valakire várakozzék.

FÜZY. Küldöm ide. Kérdje őt magát.

VIDOR. Jó! Talán hirt adhatok neki.

FÜZY. Komáromból?

VIDOR. Előbb meg kell tudnom, nem vár-e más feől hirt.

FÜZY. De nem ismer senkit, ha mondom. Itt ő nem lát senkit, csak engemet, egy gazdasszonyt és egy macskát. Ez utóbbi egy szersmind mulatónéja, mert különféle mesterségeket tud.

VIDOR. Csak más egyéb ne űzze mestersegeit. A' macskát ki lehet dobni, ha alkalmatlan.

FÜZY. Én nem értem önt, hanem elküldöm a' leányt, ő érteni fogja, 's egy pár percz alatt, fogadni merek, önök értik egymást. (el a' mellék ajtón.)

HATODIK JELENÉS.

VIDOR (egyedül)

VIDOR. Én értem, ő érti, Fűzy úr nem érti; de ezek (az ablakra 's a' mellék ajtóra mutat) értik egymást, 's a' többi magában fog értetni.

HETEDIK JELENÉS.

VIDOR. IDA.

IDA. Gyámnokom küld ide, uraságod átja, én engedelmeskedem.

VIDOR. Kisasszony érzete, úgy látszik, teljes korú. Engedje, hogy ez mutassa ki helyét a' gyámnoknak, mert a' szív őszinte.

IDA. Mit akar ön tudni?

VIDOR. Ha mernék szerénytelenkedni.

IDA. 'S ez olly nehéz önnek?

VIDOR. Csak a' kezdet esik kissé nehezemre. Én ujjvágyas vagyok, 's ön élete' történetének szintolly vonzónak kell lenni, millyen ön maga.

IDA. Legalább igen rövid. — Felébredek és ismét le fekszem; a' mi a' kettő közt áll, az vágyak, mellyek elmúlnak, remények, mellyek elvirúlnak, álmok, mellyek eltűnnek, 's egy gyámnok, ki megmarad.

VIDOR. De vannak szép álmok is, álmok, mellyek a' távolból szólnak hozzánk, 's mellyek csak akkor jelennek meg, midőn a' gyámnok eltűnik.

IDA. (ránéz) Nem értem önt.

VIDOR. (közelebb lép hozzá) Megmondák kissasszonynak mi nevem, ki vagyok, hol lakok, — de azt nem mondhatták meg, hogy én bizodalmat bizodalommal viszonzok.

IDA. Én várom ön bizodalmat.

VIDOR. Legyen! Én megkezdem. Ismernünk kell egymást. Első bizodalmam megháborítandja ön' nyugalmát, de önnek mindent kell tudni. Nekem még nem vala szerencsém önt ismerni, midőn szerencsétlen valék érzeni —

IDA. (örvendő) Jól értem önt?

VIDOR. (mosolygva) Ön érzése mutatja, hogy ért engem. E' busongás önnek arczain az én művem, de lehetetlen volt önt e' bánattól megkimélnem.

IDA. Édes Vidor úr, szóljon csak, — mondjon el nekem mindent, ne kiméljen semmitől; lehetetlen önt több részvétellel, hallgatni, mint én teszem.

VIDOR. Még inkább busítsam önt?

IDA. Oh én felette sokat el bírok viselni, én mindenre el vagyok készülve.

VIDOR. Nem találja ki a' többit!

IDA. De igen. Az ember csak egyszer szeret, ugy-e? Kérem, mondja meg ezt gyám-nokomnak, mondja meg neki mindjárt (kezet nyújt) Ön egy fölötte érdemes férjfiú, a' kit lehetetlen nem szeretni. Siessen, várják; melly isszonyú egymástól távol lenni. Menjen, szóljon, utazzon, vigasztaljon és legyen boldog!

VIDOR. Kisasszony' kétségbeesése engem kihajt az országból.

IDA. Hogy uraságod boldog legyen.

VIDOR. Ön úgy látszik nélkülem is boldog tudna lenni!

IDA. Meg kell kísértennem. Nemem' érnei ugy is önmegadás és türelem.

VIDOR. Az felette hizelkedik nekem, hogy kisasszony illy könnyen elszánhatja magát. Azonban, most már tudja titkomat (felét hozzá vezeti) A' bizodalom bizodalmat kíván.

IDA. Mit akar ön hallani?

VIDOR. Önnek álmait, ohajtásit.

IDA. (szívvel) Éljen boldogul!

VIDOR. Ez önnek minden ohajtása?

IDA. Ha ön boldog, ugy én is az vagyok.

VIDOR. Már ennyi részvét igazán elragadó! De szóljon világosabban.

IDA. Ha majd egyszer ismét találkozunk egymással, akkor talán többet is mondhatok. Istennek ajánlom.

VIDOR. Tehát semmi bizodalom? — Ugy én a' gyámnokurhoz megyek.

IDA. Igen, siessen 's mondjon meg neki mindent.

VIDOR. Mindent meg fogok mondani. Ön imént nem hallgatta ki balesetem' végét.

IDA. Tudom hogy váratik ön.

VIDOR. Engem nem vár senki. Az már elmúlt!

IDA. (megijedve) Nem, nem, még él!

VIDOR. Él, de másért, mint én most önért.

IDA. Értem? Oh ne hídje, ne ámitsa magát és engemet.

VIDOR. Imént buba ejtettem önt, most föl akarom deríteni. Titkom mellyet közlöttem, hat esztendő, de az. mit most akarok gyámnokurának felfedezni, nem idősb fél órásnál, minthogy én azt fogom előtte felfedezni, hogy ön ellenállhatatlan, és hogy én nem állhatok ellen.

IDA. (ijedten) 'S ezt még akarja neki mondani?

VIDOR. Szabad lesz-e' azt is hozzátennem, hogy ön sem élhet nélkülem?

IDA. Mentsen isten!

VIDOR. Ime, ez már bizodalmasan van ejtve. Mondjak-e még többet neki?

IDA. Mondja meg neki, hogy a' kétségbeesés merészsze tesz, 's hogy én sorsomnak alá vetem magam', ha előle meg nem szökhetem.

VIDOR. Ez igen nyájas; (keblére mutat, hová a' levelet rejté) hanem én megőrzöm önnek titkát, 's önt boldoggá teszem, vagy akarja vagy nem. — (el a' közép ajtón)

NYOLCZADIK JELENÉS.

I D A. (egyedül.)

IDA. Most már el vagyok szánva (kebléből egy levelkét von ki, az ablakhoz siet 's kétszer tapsol) Semmi válasz! Bizonyosan elűzte őt a' lárma itt a' háznál, pedig tudnia kell, hogy övé vagyok. (a' levélre mutat) Ez meg fogja neki mondani. A' kő alá teszem, az omladékba, melly érzelmünk' kifejezéseit rejteni szokta. — De már sötétedik — ha ide találna jőni (körül néz, 's az asztalhoz siet) még egyszer írok neki: de olly nyugtalan vagyok, hogy a' toll is kiesik kezemből; — nem bírok gondolkodni — (hirtelen) Leirom ezt a' levelkét még egyszer; szerelmem' e' hív kifejezése fel fogja őt két helyen keresni (írni kezd, 's az első levelkét keblébe rejt)

KILENCZEDIK JELENÉS.

IDA. FŰZY.

FŰZY. (beoson, 's Ida háta mögé áll)

IDA. (összve hajtja a' levelet) Igy! — ebből meg ért mindent.

FŰZY. (hátról kiveszi kezéből a' levelet) Kicsoda?

IDA. (ijedten felugrik) Gyámnokur!

FŰZY. Kivel van dolgod? — (olvas, azután nevetve) Ah, emlékezem, hiszen szólottál már vele?

IDA. Igen, szólottam vele.

FŰZY. (tovább olvasva) Való, neki nem lehet ellenállani! (nevet)

IDA. Igaz, neki nem állhatni ellen?

FŰZY. 'S te nem irsz neki határozattabban?

IDA. Nem, gyámnokur.

FŰZY. 'S ebből ő meg leszén győződve?

IDA. Meg, gyámnokur.

FŰZY. (kaczag) Hahaha, én csakugyan mindent előre látok. Igy kelle történni a' dolognak. De most megyek is, és tűstént tudósítom. (Menni akar)

IDA. (belső küzdéssel) Gyámnokur! —

FÜZY. Akarsz még hozzáadni valamit?

IDA. Érzem hogy hibáztam.

FÜZY. Sőt jól cselekedtél.

IDA. Én ön' szorgalmának boldog gyermekkort köszönök; sorsom, nyugalmam, szerencsém kezében van. —

FÜZY. No, hiszem szerencséssé is foglak tenni. Pesten egy roppantház, azugyan ottani bankban 60,000 pengő, 's egy komáromi férj; mind ezt egyszerre kapod meg.

IDA. Ön engem nem akar érteni.

FÜZY. (a' levelkére mutat) Hiszem ez világos!

IDA. Hagyja meg a' mivel már bírok, ennyi nekem elég.

FÜZY. Jó, de te még többet kapsz.

IDA. Ön nem képes engemet érteni.

FÜZY. (kaczag) Én mindent igen jól értettem.

IDA. Csak a' szívet nem, 's ezt soha, — soha sem fogja érteni. (vettve el a' mellék ajtón)

TIZEDIK JELENÉS.

FÜZY, utóbb VIDOR.

FÜZY. (egyedül) Ez a' leány olly homályosan szól mint a' boldogult sphynx. Hanem ez (a' levelkére mutat) igen világos. De hol is van? Tudtára kell adnom szerencsáját. Talán itt közeletlen mulat. Vidor úr, Vidor úr!

VIDOR. (kívül a' kertben) ki szól?

FÜZY. (az ablakhoz megy) Micsoda mélységben rejtezik? Mit keres itten bokrok közt? (mutatja a' levelet) Jőjön fel szaporán, itt bizonyos hírek várnak; csak menjen jobbra, a' kertajtón ki, az udvaron keresztül. Mindjárt magam mutatom az utat. — Elejébe viszem szerencsáját.

VIDOR. (míg Fűzy az ajtón kimegy, Vidor az ablakon behág 's Fűzy után kinyitja az ajtót) Sohase fáraszsza magát.

FÜZY. (visszajő) Hol leli itt magát?

VIDOR. Egy rövidebb utat találtam a' házban.

FÜZY. Nyaktörő felfedezéseket tesz ön.

VIDOR. Ez az út, úgy látszik, még nem tett senkit is szerencsétlenné.

FÜZY. Most is a' szerencse jó itt önnek elejébe (mutatja a' levelet) Nézze csak. Nem meg mondtam? Itt a' szenvedély szól.

VIDOR. Hozzám?

FÜZY. Kétségkívül. A' mint belépek, itt a' szenvedély ír. —

VIDOR. Hozzám?

FÜZY. Hát kihez? — A' levél kezembe jut —

VIDOR. Hozzám?

FÜZY. Hát nem hallja? — A' leány pirúl, zavarba jó, nem tudja, mit szól; de ez, — ez világosan szól —

VIDOR. De hozzám?

FÜZY. Természet szerint. — Ez a' leggyöngédebb vallomás, mióta csak az emberiség tintával él. —

VIDOR. Igen, de hozzám?

FÜZY. Na! hallgassa.

VIDOR. Ezt ugyan meghallgatom.

FÜZY. (olvass) „Szándékom áll. Én öné vagyok.“ No's, világos ez?

VIDOR. (hideg nyugalommal) Oh nagyon!

FÜZY. (olvas) „Feleljen ön, de hamar hamar.“ — Vegye csak észre, hogy ez a' hamar itt kétszer áll. Ez ám a' vágy!

VIDOR. (mint imént) Igazán, úgy látszik igen türetlen.

FÜZY. (olvas) „Én el vagyok szánva. Ne legyen önnek többé bennem legkisebb kétsége.“ Ez az egész. No's mit mond öcsém?

VIDOR. (ált veszi a' levelet, zsebébe dugja 's nyugalommal mondja) El rejtem szerencsémét, ha megengedi.

FÜZY. És nem ugrik örömében.

VIDOR. Engedjen időt az örömnek! — egy kissé meglepett.

FÜZY. Ön' korában én felrepültem volna, mint a' lópor.

VIDOR. Sohasem szabad elbízni magunkat. Szerencsénket próbára kell tennünk. Tudja mit? Én úgy teszek, mintha a' levél nem hozzám szólna.

FÜZY. A' szegény leány nem fogja tudni mit akar ön.

VIDOR. Oh, ő könnyen megérti az embert, azt már vettem észre.

FÜZY. Igaz, felette szép hajlomain vannak. 'S mindez szemcím előtt fejlődött ki.

VIDOR. Ez a' legfurcsább. És én számolok is önre.

FÜZY. De hogyan?

VIDOR. Ön olly jó lesz, ugy viselni magát, mintha nem is tudná, mi történik itten.

FÜZY. Az már nehezen megy. Ida ezt nem is fogja hinni.

VIDOR. A' leány könnyen hisz. — Próbálja meg csak. —

FÜZY. Ön kedvéért mit nem tesz az ember! De most menjünk; az ebéd közelget. Uraságod mellette fog ülni; de én nem értem önt, 's Ida még kevesebbé fogja önt érteni.

VIDOR. Sohase hidjen az ember szerencsájének. Nekem fölötte kedvetlen emlékezéseim vannak.

FÜZY. Azokat elfeledjük a' bor mellett.

VIDOR. Lehetetlen. Nekem egy vágytársam volt.

FÜZY. Mikor?

VIDOR. Még mielőtt ide jöttem volna. Ennek a' vágytársnak egy kedvese volt, 's ennek a' kedvesnek egy atyja vagy gyámno-ka, vegye ön a' mint tetszik, e' gyámnok sok pénzben bővelkedett, mellyet a' fukar-

ság gyűjtött össze, 's e' fukarság a' leányt nekem, a' leány pedig magát egy másnak szánta volt; — így látja itt mindeniknek volt valamije, a' mi őt nem illette.

FÜZY. Az gyakran megesik; — de tovább.

VIDOR. Minder ajtó nyitva volt számomra, ama' másikéra pedig minden ajtó zárva, 's ama' másik — még is eljött.

FÜZY. A' házba?

VIDOR. Igen, a' házba.

FÜZY. (titkolni akarja a' nevetést, mely még is kitör) És ön ben volt?

VIDOR. Én ben voltam, az öreg is ben volt, 's ama' másik még is eljárt.

FÜZY. (nevetve) 'S a' lány és a' legény látták egymást?

VIDOR. Látták egymást, szerették egymást, szólottak egymással.

FÜZY. (kaczag) Hahaha! és ön meg volt csalva?

VIDOR. (kaczag) Meg; az öreg is! —

FÜZY. (még inkább nevet) Hahaha, az ugyan butácska lehetett!

VIDOR. Elképzelheti. — Azért is, vigyázunk!

FÜZY. Oh, bízta rám magát. Én mindent tudok, mindent látok. (nevet) Hahaha! bocsásson meg, a' baj elmúlt, de az emlékezet nevetséges.

VIDOR. (nevet) Valójában uram. Ön' vidámsága egészen rám ragadt. Erre mi gyakran vissza fogunk emlékezni.

FÜZY. (kaczag) Ugy kell neki; miért nem vigyázott? — De menjünk, éltsünk mindent, a' mi mulat. Mi is emberek vagyunk. — Éljenek az együgyűek!

VIDOR. (karon fogja 's elvezeti) Éljenek! éljenek! (el nevetve mind a' ketten)

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

IDA, utóbb TÖVY.

IDA. (jó a' középajtón, kezében gyertyával, melyet elől az asztalra letesz) **Még együtt vannak. Gyámnokom aludni készül, én pedig óvást teszek minden lehető meglepés ellen. (a' középajtót bezárja) Talán egy szózatot fogok itt lent hallani, melly meg mondja, kézhez jutott-e levelem?** (az ablakhoz megy és két izben tapsol, kívül egy izben felelnek, Ida kihajol az ablakon) **Egyedül vagyunk.**

TÖVY. kívülről felhág az ablakra, úgy hogy az ablak' felét elfoglalja; egyik lába ben van a' szobában) **Drága Idám! készen minden.**

IDA. Ezen állapot felette nyomasztó. Minden pillanat neveli nyugtalanságom'.

TÖVY. Tudod rendeléseimet.

IDA. Mondottad ezt te nekem? Fejem igen kábúlt.

TÖVY. Nagybátyám vár reánk.

IDA. De ezt te nem mondtad?

TÖVY. Megirtam neked.

IDA. Mikor?

TÖVY. Csak imént, te itt valál, jeletem viszonoztad.

IDA. Lehetetlen!

TÖVY. Hiszen válaszoltál is; az omladékban találtam leveledet.

IDA. Szívemet ki kellett előtted tárnom! de semmi jelre nem emlékezhetem.

TÖVY. (keserűen) Pedig válaszoltál?

IDA. Árpád gondold csak kérlek, — aggodalmam leirhatatlan.

TÖVY. (mint előbb) Te nem akarsz emlékezni többé? — Igaz is, az út rögös, az éj sötét, 's az új kérő talán szebb ember, mint vélted. —

IDA. (méltósággal) Árpád!

TÖVY. De te megegyeztél mindenben 's levelemet még sem kaptad —

IDA. Nem! — egek, ha el volnánk árulva.

TÖVY. Én semmi árulástól nem tartok, ha szived el nem árul.

IDA. 'S ettől tarthatsz?

TÖVY. Ida! sorsom, boldogságom, kezedben van.

IDA. (kezét nyújtja) Itt van a' kéz.

TÖVY. (megragadja) Ah! — de reszket!

IDA. Te nyugtalan, és én ne féljek?

TÖVY. (Ida' kezét szívére teszi) Most megnyugszom. Így menjünk jövődönk' ellenébe: egymással, kezet fogva.

IDA. (szívességgel) Minket ugyan semmi el nem választ.

MÁSODIK JELENÉS.

VOLTAK. VIDOR.

VIDOR. (az utóbbi szavak alatt a' kert felől felhágott 's az ablaknak másik felébe ült, úgy mint Tövy, 's ezzel szemközt) Már azt szeretem!

IDA. (kiált) Ha! el vagyunk árulva! (kikapja kezét Tövy' kezéből 's el az oldalajtón. Vidor és Tövy kevés szünet alatt némán egymás' szemébe néznek).

VIDOR. Nem tudom, ha van e' szerencsém öntől ismertetni.

TÖVY. Nincs.

VIDOR. (belép a' szobába) Magam is úgy vagyok önnel. Ön, úgy látszik, nem egészen tartozik e' házhoz mivel egyik fele kívül van a' házon.

TÖVY. (sebesen belép) Ide kell tartoznom, vagy elvesznem. Számomra nincs egyéb választás.

VIDOR. Hihetőleg önnek már tudtára adták, mit akarok itt, 's ön feltehet bennem annyi éles elmét, hogy kitaláljam, mit akar ön itten.

TÖVY. Azt látta ön.

VIDOR. 'S ez felment minket a' kölcsönös bemutatás' zavarától. Dolgaink itt némi kapcsolatban állanak egymással, de önnek dolgai, mint látom, egy kissé jobb lábon állanak mint enyéim.

TÖVY. (közelebb megy hozzá) Mi itt egymás mellett nem állhatunk.

VIDOR. A' mint látja, itt helyünk van elég.

TÖVY. De Ida' szívében nincs. Az csak egyé lehet.

VIDOR. Véli ön? Példák vagynak, hogy egy szívben tizen is osztoztak, 's még is jól elfértek egymás mellett.

TÖVY. Az én jogaim idősbbek. Én már esztendő óta vívok itt a' szerelemmel 's szerencsével.

VIDOR. Ma` úgy látszik, önnek egyik sem ellensége. De ugyan engedje meg, hogy egyéb jó tulajdonival is megismerkedhessem.

TÖVY. Nevem Tövy, hitem szerelem, sorsom szerencsétlenség.

VIDOR. Na, mi ez utóbbit illeti, én aligha szerencsésebb vagyok. Azonban illy külsővel az ember nyilván is szerethet.

TÖVY. De nem vagyonommal. Egy kised birtok itt a' közelben mind az, a' mit enyémnek mondhatok. A' megelégedés beérné talán azzal; de nem olly gyámnok, ki érzést és boldogságot is számítani szokott. Én és Ida ezelőtt egy évvel a' városban találkozáink, szemünk megérték egymást, 's én mint énekmester befúrtam magamat a' házba; de az öreg vigyázott minden hangra, hangjaink érzékenyek kezdének lenni, 's én búcsut kaptam. Azóta mint árnyéka lappangok

körüle és semmisem képes engem tőle elszakaszthatni.

VIDOR. Önnek egy nagybátyja is van?

TÖVY. Ismeri őt?

VIDOR. 'S ez a' nagybátyja ma éjjel várni fogja önt.

TÖVY. De honnan tudja ön?

VIDOR. E' házban a' kövek is beszélnek. Arról szoktassa el őket, mert a' kövek mindenkihez szólnak. (kihuzza kebléből a' levelet.)

TÖVY. (csodálkozva) 'S ön nem árulta el titkomat?

VIDOR. Én hallgatag vagyok mint a' kő.

TÖVY. De meg nem foghatom. — Ida válaszolt.

VIDOR. Önnek?

TÖVY. Ön tud mindent, látott mindent; olvassa el ezt ist. Ez a' válasz. Ida mindenbe megegyez. (olvas) „Szándékom áll; én tied vagyok“ —

VIDOR. 'S ezt ő önnek írja?

TÖVY. Tessék olvasni.

VIDOR. (áltveszi a' levelet) Valósággal, ez ugyanazon kéz (kiveszi kebléből a' másikat 's a' kettőt összehasonlítja) 's ugyanazon szavak. (olvas a' magából) „Szándékom áll; én tied vagyok“ —

TÖVY. Mi ez?

VIDOR. Szintazon levél.

TÖVY. Önhöz?

VIDOR. Nekem úgy mondták. Azonban a' hajadon, úgy látszik, a' levélírásban gyakorolja magát 's ezen másolat is minden esetre önt illeti, én áltadom; tessék.

TÖVY. De hogyan juthatott ez a' levél önhöz?

VIDOR. A' legegyszerűbb úton. Ida gyámnok urának adta, a' gyámnok nekem, én önnek. Látja hogy e' levél csaknem mindenik kézen megfordult e' háznál.

TÖVY. Rettenetes! Ha csupa színlés volt is, melly vele e' sorokat önnek adatá, a' dolog iszonyatos.

VIDOR. Jusson eszébe, mit imént a' tiz birtokosról mondtam. Legyen kész egy igen tág szivre.

TÖVY. Ennek fel kell világosodnia. Sie-tek hozzá.

VIDOR. Ez a' szobája.

TÖVY. Kövessen ön. Válaszszon közöttünk.

FÜZY. (a' középajtót rázza kívül) ki csukta be ezen ajtót?

VIDOR. (Tövyhez halkán) Pszt! — oda! — az öreget be kell várnom.

TÖVY. Sorsom e' perczenettől függ! (el az oldal szobába)

HARMADIK JELENÉS.

VIDOR. FÜZY.

FÜZY. (kívül) Nyissd fel!

VIDOR. Megyek (felzárja az ajtót)

FÜZY. (jó kaczagva) Hahaha! én csakugyan mindent tudok; — nem találtam önt szobájában 's mindjárt tudtam, hogy itt van (ujjával fenyegetez) Hanem bezárkozva, Vidor ur! Ezt el nem szalasztja ön, már azért jot állok.

VIDOR. Tudom, mi sors vár, 's azt ön' szemes vigyázata döntötte el.

FÜZY. Eleget is fáradtam érte. De becsukott ajtó! — Ön derék és szerény fiatal ember; reménylem, nem fogta nevelni ártatlan gyermek' zavarjait.

VIDOR. Most már tudom mint állnak dolgaim.

FÜZY. Valójában?

VIDOR. Ismét öszverettent, a' midőn beléptem.

FŰZY. 'S csak eddig ment a' dolog?

VIDOR. Nem tudom, ha azóta öszveszedte-e már magát, de hiszen elég módja van magát megnyugtatni.

FŰZY. 'S ön mindig becsukja az ajtót, midőn valakit meg akar nyugtatni?

VIDOR. Az egy részvevő légvonal lehetett, melly az ajtót becsapta.

FŰZY. De hiszen, a' zár rá vala fordítva; ezt a' légvonal rendszerint nem teszi.

VIDOR. Már ugy pusztá esemény, — vagy talán a' meghitség, melly nem akart háborgattatni.

FŰZY. 'S ugyan mik lehettek ezen meghitségek?

VIDOR. Ön nagyon kandi.

FŰZY. Oh rettenetesen!

VIDOR. Ám, ha ön olly kegyes akarna lenni, hogy gyámleányához egy kissé hasonlítana, akkor én sokat is mondhatnék önnek.

FŰZY. De ön fiatal és heves, — nekem bizonyosságot kell szerezni. A' bizodalom

ott ama' szobában meg fogja nekem mondani, miért volt az ajtó becsukva? (az oldalszobának indul.)

VIDOR. (az ajtó' elejébe áll) Pszt! — alszik!

FÜZY. Hiszen itt épen most szólottak. Álmában beszélt talán önnel?

VIDOR. Ajtaja zárva volt, 's szenvedélyem a' kulcslyukon keresztül heveskedett.

FÜZY. Hiszen benne van a' kulcs!

VIDOR. (befordul az ajtóhoz, hopog és kiált) Igen, de az ajtó be volt rekeszelve.

FÜZY. Épen most rekeszelik be.

VIDOR. Ím látja ez azt jelenti hogy minket itt nem szívesen látnak.

FÜZY. Engedje csak, hadd szóljak én vele.

VIDOR. De minek? — Az engem sért. Én mitsem akarok egy harmadik által nyerni.

FÜZY. (ujjával mosolyogva fenyegeti) Oh, ön már igenis biztos ügye felől.

VIDOR. Mindenképen.

FÜZY. (nevet) Hisz én ugy is tudom, mi történt itt.

VIDOR. Az kitelik öntől. Ön mindent lát, mindent hall.

FÜZY. Az ijedség, ugy vélem, nem tartott soká.

VIDOR. Most egészen megnyugodva látszik.

FÜZY. 'S akkor hihetőleg más érzeményekről folyt a' beszéd.

VIDOR. Igen bőven.

FÜZY. Tervekről a' pár' jövődjöje felől.

VIDOR. Épen arról. Most Ida kétségkívül a' kivitelről gondolkodik.

FÜZY. És az szerencse volt, hogy vigyáztam 's az ajtóhoz jöttem.

VIDOR. Az ember mindig felette szerencsés, valahányszor önnel találkozik. De most hagyjuk öt aludni; menjünk el innen.

FÜZY. Nem halla ön semmit?

VIDOR. Én ? önt hallottam.

FÜZY. De én a' mellékszobában hallottam valamit. Szózatokat. (a' mellék szobának indul)

VIDOR. Hagyjon engem hallgatni ; a' féltékenységnek jobb fülei vannak mint egy gyámnokéi (az ajtóhoz áll, rövid szünet, melly után az ajtó felé erősen kiált) Csitt!

FÜZY. Én nem szólottam semmit.

VIDOR. (fent) Beszéd hallik!

FÜZY. Én is azt halottam.

VIDOR. (szokott hangon) De most már nem hallani semmit. Menjünk.

FÜZY. Ám, ha ön megnyugszik, én is megnyughatom. Talán a' macska tette e' zajt.

VIDOR. Lehet, hogy ez mutatja műdarabjait. Ida úgy látszik ezen állatot felette szereti.

FÜZY. A' bámulásig; ez is az egyetlen lény, melylyel társalkodik (kaczag) Lehetne mondani, ez a' legelső szerelme.

VIDOR. Hagyjuk hát a' kettőt négyszem közt. Ha tetszik? —

FÜZY. Rövid időn külbömb társalkodóra fog találni.

VIDOR. Oh, ő igen megeleégszik ezzel. Csitt! távozzunk csendesen. Az alvó macskát nem jó felkölteni. Pszt! (mind ketten a' lábhegyen el.)

NEGYEDIK JELENÉS.

IDA. TÖVY.

IDA. (kinéz az oldalajtón) Elmentek!

TÖVY. (kilép) A' kedvező pillanatot használni kell. Menjünk, siessünk!

IDA. Nem; én most már bátran elvárom sorsomat.

TÖVY. Bátorságod szép helyet választott. Nekem lehetetlen rajta mutatkoznom.

IDA. A' jó végzet nekünk barátot hozott —

TÖVY. 'S te e' barát mellett várod szerencsédet?

IDA. Ő mindent felfedezend gyámnokomnak.

TÖVY. Az ilyen barátok több hatással bírnak a' gyámleányokra.

IDA. (szívesen) Te kételkedhetel?

TÖVY. Nem, hanem minket szerencse és szerelem hívnak. Nagybátyám várakozik reánk. (az ablakhoz megyen, érzéssel) Én egyedül fogok karjaiba hullni.

IDA. Tövy! hová? —

TÖVY. Szólj magad, lehet-e maradnom?

IDA. Te nem tudod, miket érzek. Csak nemünk érzi a' szerelmet. Ez tiszta, ez gyö-géd, mint a' virág' finom szinhamva, melyet a' férfi észrevétlenül eltipor. —

TÖVY. Én enmagamat tiprom el. Te a' jövődötől várod, mit a' pillanat olly biztosan nyujt. Lehetséges-e? Utaink elválnak egy-mástól —

IDA. (felé siet) Nem, hanem követik egy-mást.

TÖVY. (fájdalommal) Eltévesztik egymást!

IDA. Árpád! — hívják egymást!

TÖVY. (kezét indulattal megragadja) Megtalál-ják egymást!

IDA. (keblére dől) És boldogúlnak!

TÖVY. Igen ohajtalak mindig így látni!

ÖTÖDIK JELENÉS.

VOLTAK. VIDOR.

VIDOR. (benéz az ajtón, világ kezében) Én min-dig jókor jövők látni szerencsémet.

TÖVY. (elejébe siet) A' levelek' dolga felvi-lágosult, mi önnek kezébe tesszük le sorsun-kat.

IDA. Szerencsénket!

TÖVY. Szerelmünket

VIDOR. Itt két út vezet a' boldogsághoz.

TÖVY. Mi önben bízunk.

IDA. Feltétetlenül.

VIDOR. Legrövidebb az első. Vegyen ön engem.

IDA. A' másikat Vidor úr.

TÖVY. Igen, a' másikat.

VIDOR. A' másik út öngyámnokához vezet. Én neki felfedezek mindent.

IDA. (magán kívül) 'S ezt nevezi ön segítségnek?

VIDOR. Ez okvetetlenül segít.

TÖVY. (hevesen) Magyarázza meg ön —

VIDOR. Most arra nem érünk. (Idához)
Ime ön' szobája. Ott, kérem, várja szerencsés-jét. Néhány percz mulva a' sors kopogni fog, ön kinyitja az ajtót 's követi öt.

TÖVY. Ez az én tervem.

VIDOR. Én viszem ki.

IDA. Jó hirem magammal együtt fog elrepülni.

VIDOR. Míg innen szobámba jut, nem repülhet el.

IDA. Mi önhöz megyünk?

VIDOR. Későbbben meg fog ön érteni. Elég az, fogadja szómat, ha sorsát akarja követni, különben vegyen engemet.

IDA. Nem, Nem!

VIDOR. Én tudom az eszközt, önt engedelmességre bírni. De most nincsen vesztegetendő pillanatunk.

IDA. Én nem értem önt, de én bízom önben. Vezessen a' barátság' karja a' szerelméibe.

VIDOR. Különben a' szerelem szokott a' a' barátság' karjába vezetni. Azonban ma szerelem fog itt kopogatni, későbbben talán ez a' barátságnak is meg lesz engedve.

IDA. 'S mi nem megyünk ki e' házból?

VIDOR. Szobám itt általellenben van. Most siessen.

IDA. Árpád! ez ohajtásod?

TÖVY. Ez boldogságom.

IDA. Ugy elég. Elvárlak. (el a' mellékajtón.)

HATODIK JELENÉS.

VIDOR. TÖVY.

VIDOR. Menjen ön szobámba.

TÖVY. 'S Ön itt marad?

VIDOR. Én az öreget költöm fel.

TÖVY. De minek?

VIDOR. Hogy neki mindent fölfedezzek.

TÖVY. (hevesen) Uram! —

VIDOR.. Tudnia kell mindent. Menjen ön szobámba. (kinyitja a' középajtót) Itt által-
ellenben mint látja, az ajtó nyitva van. De
legyen csendesesen.

TÖVY. Én innen nem mozdulok.

VIDOR. Ugy önnek társat hívok. (kiált)
Fűzy úr, Fűzy úr!

TÖVY. Vele ugyan nem szabad találko-
zom. (elsiet a' középajtón)

HETEDIK JELENÉS.

V I R O R. később F Ű Z Y.

VIDOR. Sokkal könnyebb tiz embert szerencsétlenné, mint egyet szerencsésé tenni. (kiált) Fűzy úr; (az első levelet előveszi 's magában olvassa) Igen az tervemhez illik.

FŰZY. (jó) Mit kitáltoz Vidor úr? Azt hittem, önnek itt senkire sincs szüksége.

VIDOR. Önt ide az ijedség hívta.

FŰZY. (kaczag) 'S mitől ijedt meg ön?

VIDOR. (a' szin' elejére vezeti) Uram, itt nem jól megy a' dolog. E' háznál alakok és szózatok vannak, mellyeket sem én, sem ön nem ismerünk.

FŰZY. Én mindent ismerek.

VIDOR. Már azt szeretem: úgy ön nekem felvilágosítást adhat. Én az imént itt megyek el, valamit beesni hallok. jövők a' szobába és egy követ lelek.

FŰZY. Mit keres itt a' kő?

VIDOR. Én is azt kérdeztem, 's a' kő — meg is felelt. (áltadja a' levelet) Itt a' válasz.

Azt látja, hogy ez a' legbeszédesb köve egész magyar birodalomnak.

FÜZY. (olvassa) „Drága Idám“ — Micsoda?

VIDOR. Levél, egyéb semmi.

FÜZY. De kitől?

VIDOR. Azt öntől akarám kérdeni. Ön itt mindent ismer, 's így hihetőleg ez irást is.

FÜZY. Bizonyosan egy barátné írta.

VIDOR. Mentsen isten! ez barát, nem barátné, annyi bizonyos. Olvassa csak tovább.

FÜZY. (nagy megindulással olvas) „Drága Idám! Nagybátyám várakozik reánk;“ — Csak tudnám, hol ez a' nagybátya?

VIDOR. Önt ugyan nem várja, azt tudom.

FÜZY. (tovább olvas) „Tíz órakor kopogni fogok ajtódon, te követsz engem, 's mi boldogok leszünk,“ (mély lélekzetet vesz) 'S ezen levelet valóban találta ön?

VIDOR. Itt feküdt egy fiatal sziklakőre göngyölve; kitől jó, azt csak isten tudja, de kihez szól azt, fájdalom! tudjuk.

FÜZY. (a mellékajtó felé siet) Bel. kell világosodnom.

VIDOR. (tartóztatja) Heveskedése mindent elront.

FÜZY. Mi van itt még rontani való?
(pirúlva) A' dolog itt történt, — a' kő 's a' levél szemem előtt repülnek be, 's én nem udom, nem látom. — Ha ez kitudatik, én nem merek az emberek közé lépni.

VIDOR. Ugyan azért csak csendesen. Ön itt igazi diadalt készíthet magának. — Tíz órakor az ajtón kopogni fognak —

FÜZY. (hevesen) De nem fognak kopogni, ha mondom.

VIDOR. De igen; én kopogok.

FÜZY. Ön?

VIDOR. Köpönyegbe burkoltan állok meg előtte, ő követ, 's ha majd a' hajadon megszégyenülve omlik karjaimba, egy háladó nőt várhatok belőle.

FÜZY. (sietve örömmel) A' terv dicsó!

VIDOR. 'S a' titok önnek kezében van. Ön intézi az egészet.

FÜZY. (felvidulva) Igen, én intézem!

VIDOR. Önnek vigyázata menti meg őt a' veszedelemtől. Mindent ön rendelt, ön csinált.

FÜZY. Az már igaz, kedves, drága, barátom, én most már szinte szeretem, hogy e'

levél jött, — csakhogy tudja-e Ida, mi van benne?

VIDOR. Azt majd meglátjuk. Én most megyek 's a' külső világgal minden közösülést elzárók, hogy a' levelező be ne jöheszen. Egykét percz alatt itt leszek.

FÜZY. Én pedig azalatt ide leülök (kaczag) Ha majd eloson, én haragudni fogok, — érti-e? — nekem az illendőség végett lármát kell csapni, csak hogy ne nevessek, — hahaha!

VIDOR. Ön remekül, viendi szerepét; mert tud színleni.

FÜZY. Véli? hahaha! — De csak menjen menjen, az idő közelget.

VIDOR. (indúl) Igen, én megyek. (megfordul) De valljon, helyes ez?

FÜZY. Micsoda?

VIDOR. Mi itt önnek gyámleányát elámítjuk.

FÜZY. Hogy boldog legyen!

VIDOR. Én ön szeme' láttára megcsalom önt.

FÜZY. Merő barátságból, szeretetből, jóakaratból iránta.

VIDOR. Ám, ha ön megegyez, én megnyugszom.

FÜZY. (kaczag) Ama' kettő ugyan bámulni fog!

VIDOR. (meghatja magát) Egy óranegyed múlva ön meg lesz csalva.

FÜZY. Felséges!

VIDOR. Örvendek, ha ön úgy találja. Nyomban látjuk egymást. (el.)

NYOLCZADIK JELENÉS.

FÜZY. utóbb IDA.

FÜZY. (azon asztalhoz megy, hol gyertya áll.) Bárcsak a' levél Ida' szobájában volna. Azonban talán eljő. Mindenesetre a' gyertyát eloltom, mert szerelem és titok a' homályt kedvelik.

IDA. (jő az oldalajtón) Gyámnok úr!

FÜZY. (felé fordul, kaczagva) Te még nem alszol?

IDA. Önt akarám keresni.

FÜZY. Engem? —

IDA. Bizodalmam indúlt fel ön után.

FÜZY. Az holnap is megtalálhat. Eredj! Jó éjszakát!

IDA. Nem lehet, nem szabad; én nem akarom gyámnokomat megcsalni.

FÜZY. (nevet) Az nem is esik meg olly könnyen, leányom. Holnap majd juttassd eszembe, az egész reggelt bizodalmadnak szentelem.

IDA. (sebesen) Holnap már késő.

FÜZY. (kaczag) Talán ez a' dolog ön magától is kifejlik. Eredj csak szobádba (a' szoba' ajtajáig vezeti)

IDA. Hallgasson meg.

FÜZY. (kezét szeme elejébe tartja) Pszt! Most a' nyugalomnak ideje van, a' bizodalom pedig megháborít! (háttal fordul az ajtónak 's azon a' levelet titkon beveti, mire hirtelen eltávozik 's kaczagva mondja) Holnap reggel!

IDA. (sebesen) Holnapig eltűnt, 's ön taszította el magától. Jó éjszakát! (el szobájába)

KILENCZEDIK JELENÉS.

FÜZY, utóbb TÖVY és IDA.

FÜZY. Most már megkapta a' levelet, most olvassa, most szökik, — most megnyugsom. A' bizodalom szinte az egész tervet elrontotta. Titoknak kell lenni a' dologban, az bizonyos. — (eloltja a' gyertyát 's az ajtóval szemközt ül). Most már aligha utban nincs, 's a' setétség fel fogja nekem azt fedezni.

TÖVY. (köpönyegbe burkolva jó a' közép ajtón)

FÜZY. (halk szóval) Jó szerencsét! —

TÖVY. Pszt!

FÜZY. (ujját szájára teszi) Nem motszanok.

TÖVY. (az oldalajtóhoz megy és kopog Ida kinyitja)

IDA. (kilép) Érzed mint rezkedek?

TÖVY. (halk szóval) Menjünk!

IDA. Gyámnokom nem akart kihallgatni. Birvágya szerencsétlenségemet számolgatja, önzése eltaszit —

TÖVY. Pszt!

IDA. Közelléted bátorságot ad. Vezess így az életen keresztül! (Füzy előtt el a' fő ajtón)

FÚZY. (felugrik és hosszas hahotára fekad) Ha-haha! — hahaha! — haha! No, ez fog ám bámulni, ez fog elámulni! — Na, e' zavart látnom kell, midőn majd ráismer. (ki akar a' szajtán, Vidor úr köpönyegbe burkoltan, vele szemközt ő).

TIZEDIK JELENÉS.

FÚZY. VIDOR.

VIDOR. Pszt! pszt!

FÚZY. Mit akar még?

VIDOR. Tíz óra!

FÚZY. Hol hagyta a' lányt?

VIDOR. Szobájában. Most elakarom vinni.

FÚZY. Még egyszer?

VIDOR. Nincs mit késnünk.

FÚZY. Nem volt ön épen csak most itt?

VIDOR. Mint látja. most jövők.

FÚZY. (megijedve) Tehát nem ment ki ön vele e' szobából?

VIDOR. Gyámnok úr álmodik. Most akarok kopogni.

FÚZY. (kiált) Csalás! Meg vagyok csalatva! —

VIDOR. Ne most kiáltson, hanem majd ha a' leány elment.

FÜZY. Ez a' kiáltás' igazi pillanatja (elindul). Felverem az egész szomszédságot!

VIDOR. (tartóztatja) Várjon csak, — korán üt zajt —

FÜZY. Sőt későn. — Nézze csak én itt ülök, — emitt jön valaki, — de hol volt ön?

VIDOR. Az ablakban őrt állottam.

FÜZY. 'S ő még is itt jött be; — én ülök mint a' szobor, — 's a' leány szökik, — nincs kétség, a' levelezővel szökött-el. Felreveretem a' harangokat! (el akar)

VIDOR. (tartóztatja) Várjon csak. —

FÜZY. De azok nem várnak, — futnak szöknek.

VIDOR. A' harangok kihíresztelik a' dolgot az egész környéken.

FÜZY. Én nem merek többé a' házból kilépni.

VIDOR. Ugyan azért legyen csendesen. Tegyen úgy mintha mindent tudna. Legyen víg, mutasson jó kedvet.

FÜZY. (hevesen) Talán még tánczoljak is, ugy-e?

VIDOR. Az épen nem ártana, nevelné ön' tekintetét. — Egyébiránt egy fiatal ember jut eszembe —

FÜZY. Jusson inkább eszébe, hogy a' lány elszökött. Siessünk utána.

VIDOR. (tartóztatja) Várjon csak. Neki egy jószágocskája van itt a' szomszédságban.

FÜZY. Ott tartóztassa le a' szökevényt.

VIDOR. Várjon csak. Az ember fiatal, bátor, szeretetre méltó —

FÜZY. Üljön lóra utána!

VIDOR. Adja ennek gyámleányát.

FÜZY. De hallja hogy el ment!

VIDOR. A' megbánás vissza fogja őt vezetni.

FÜZY. De ki tudja mikor, de ki tudja, hogyan?

VIDOR. Ő még is elveszi; le kell kezéről mondanom.

FÜZY. Ugy de előbb itt kell lennie. — Menjünk, siessünk utána!

VIDOR. (tartóztatja) Várjon csak. — Ne előbb, mint tanácsomat elfogadta.

FÜZY. Ezer örömmel, — csak ő akarjon.

VIDOR. Akar! (kezét nyújtja) Adja szavát.

FÚZY. (kezét csap) Íme. — De most menjünk. — Ez sem fog akarni!

VIDOR. Várjon csak (Fúzy a' fő ajtóhoz ért, Vidor ezt felüti, általellenben gyertya ég 's Tövy és Ida ölelkezésben látszanak) Lássá csak, akar.

TIZENEGYEDIK JELENÉS.

VOLTAK. TÖVY. IDA.

FÚZY. Mit látok?

VIDOR. Itt van megint. Ön nélkül nem lehet élni. (Tövy és Ida belépnek)

IDA. (Fúzyhez) Gyámnok úr engem nem akart kihallgatni.

TÖVY. Sorsom Gyámnok úr' kezében van.

FÚZY. (fesziesen nézi Tövyt) Nem volt ön egykor énekmester?

VIDOR. Csupán ön' gyámleánya mellett. A' szerelem, ha szólnia nem szabad, énekel most neve Tövy, 's egy kisdéd birtok' ura itt a' tő szomszédban.

FÚZY. Tövy? — Illy névvel egy gazdag úr lakik innen csak egy mértföldnyire. —

TÖVY. Nagybátyám gyámnok úrnak tőszomszédja.

FÜZY. De annak gyermeki vannak?

TÖVY. Öt.

FÜZY. Ez iszonyú szerencsétlenség. Nagybátya öt gyermekkel nem ér semmit.

VIDOR. De öcscsének ön már szavát adta.

FÜZY. Azt csak a' szorultság mondatta velem.

VIDOR. Kihireszteljem a' történetet?

FÜZY. Ön barátom nekem? —

VIDOR. Kétségen kívül. Lemondok szerencsémről, csakhogy minden titokban maradjon.

FÜZY. Előbb mindennek be kell bizonyítva lenni. A' név, a' birtok, a' bátya, és ennek megegyezése. —

TÖVY. Bátyám miattam nem fog kimélni semmi áldozatot.

FÜZY. Ugy tehát tagadja ki örökéből az öt fiút.

IDA. Gyámnok úr bennünk két szerető gyermeket kap.

VIDOR. 'S ez nem elég? — Azt akarja, hogy házról házra hordozzam a' történetet?

FÜZY. Ne, ne. — Én igent mondok, —
igent kell mondanom. Hanem a' bizonyítvá-
nyokat meg kell kapnom.

TÖVY. Holnap mind kezében lesznek.

VIDOR. 'S aztán a' menyegző, ugy-e?

FÜZY. (fél hangon 's vonakodva) Na, — igen.

VIDOR. Ez önnek diadala lesz. Ön meg-
hívja a' nagybácsit öcsese' lakadalmára, az öt
gyermek tánczol, 's a' világ csodálkozik.
Hanem, barátocskám! — Ha az ég önnek me-
gint egy gyámleányt ajándékoz, hagyja őt
19-ik esztendejében magát választani, külön-
ben a' szív elragadja a' főt 's a' két szív egy-
mást, ha mindjárt a' gyámnok az ajtó előtt
ül is.

(A' kárpit lefordúl.)

ÉSZ ÉS SZÍV.

VIGJÁTÉK

EGY FELVONÁSBAN.

B. STEIGENTESCHTÖL.

FORDÍTÁ

KÜLKEY HENRIK.

S Z E M É L Y E K.

GYULA.

ILKA, neje.

VASNÉ ASSZONYSÁG, fiatal özvegy,
Ilkával rokon.

BÁRÓ HEGYI.

INAS.

'Történet' helye Gyula' falusi kastélya.

ELSŐ JELENÉS.

(Falusi kastély. Terem egy közép - 'a két oldalajtóval)

VASNÉ ASSZONYSÁG. GYULA.

VASNÉ. (leül munka mellett)

GYULA. (jő a' közép~ajtón) És nincs igazam?
ismét igent mondott.

VASNÉ. Ismerje el ön szerencsáját.

GYULA. Szerencsémét! mióta az oltárnál
igent monda, ez szokássá vált nála, 's ha
ma akarok vele Peruba utazni, bizonyosan
igent int fejével.

VASNÉ. A' mi más férjfit örökre ragadna,
az önt rossz kedvűvé teszi. Hagyjon időt ne-
ki, a' fejecske utóbb mást is fog inteni.

GYULA. Nincs annyi ereje, hogy ellent
mondana.

VASNÉ. Ehhez olly kevés kell!

GYULA. Mindig más akaratjának kell az

övét elhatározni. Ha ki akarok menni, ő is ki akar; ha itthon akarok maradni, azt sem bánja; akár templomba hívom, akár bálba, neki mindegy. A' mint én akarom, tánczol avagy imádkozik.

VASNÉ. Szívét követi, 's azt hiszi, meggyőződésből cselekszik.

GYULA. Ah, nekem szerencsém volt szemeknek tetszeni, a' szemek e' tetszést meg-sugák a' szívnek, — meggyőződésről itt szó sem volt. Ha az volna, akkor én e' szívre büszke volnék.

VASNÉ. De hát mit akar ön sajátképen?

GYULA. Igen keveset, egy kevés saját akaratot, néha egy kevés ellenmondást, 's ha tetszik egy kevés makacsságot. Ezt olly gyakran találni ön' neménél, 's a' szerencsétlenség épen nekem adta a' kivételt.

VASNÉ. Adott volna csak egy ollyat, ki önt elkinzaná a' mint megérdemli! A' csend' képe nem bájolja önt; merő viharok közt akar élni!

GYULA. Üssön fel valamennyi utazásleirást. Szélcsend a' legunalmasabb idő a' tengeren.

VASNÉ. Hagyjon csak időt hitvesének; jó hajlomok könnyen kifejlenek. Vihar és

házasság egyenlők. Amazok a' tengeren dühöngnek, ezek a' szárazon.

MÁSODIK JELENÉS.

VOLTAK. ILKA.

ILKA. (Gyulához) Mégis itt vagy? Azt hittem, kimentél.

GYULA. Utban vagyok. De ma igen sápadtnak kellennem.

ILKA. Gondolod?

GYULA. És te nem gondolod? szeretném egyszer véleményedet is hallani.

ILKA. De csak nincsen bajod?

GYULA. Ki tudja? Az ember bármilly boldog soha sincs baj nélkül.

ILKA. Igaz is, te e' napokban olly nyugtalan, néha olly bús voltál —

GYULA. Igen.

ILKA. (aggodva) Nyomban orvosért küldök. —

GYULA. (nevetve) Im látja ön, nyakamra hozza az egész orvosi kart; ha csak hiszem is, bajom van.

VASNÉ. A' szív olly hamar aggodik.

GYULA. Igen, és épen itt mutatja diadalát az ész, hogy előbb itél, ha szabad-e aggodni. — Én megyek. Ne tarts semmitől Ilka nincs még sem orvosra sem gyámolva szükségem; az idő ma ugyanis olyan nyájas —

ILKA. Nekem mindig nyájas, ha te az vagy.

GYULA. (Vasné asszonyt az ablakhoz vonja, felindulva) No, nézze csak, olyan szél fú, hogy a' kalapokat lehordja az emberek' fejről. Isten tartsa meg nyájas napjaidat! (elsietve)

HARMADIK JELENÉS.

VASNÉ ASSZONY. ILKA.

ILKA. (utána néz) Mi hijával van férjem?

VASNÉ. Egy kis szeszély', egy kevés önfejűség' hijával.

ILKA. Azok nem boldogítanak.

VASNÉ. Te mindig szelid, 's engedelkeny voltál; boldog is?

ILKA. Néha kedvetlenül ül mellettem.

VASNÉ. Te sohasem ellenkezel vele. Élet ellenkezés nélkül olyan, mint vidék árnyék nélkül.

ILKA. Árnyékok az életnek sötét oldalai.

VASNÉ. De a' férjfiak' érzése értelmökben van, 's ha ezzel szemközt mindig csak a' szív szól, 's mint beteg fölmile nyögdéssel; akkor a' férfi végre kétkedni kezd, valljon e' szivhangokban vagyon-e értelem?

ILKA. 'S ő kételkedett?

VASNÉ. Nem, hanem panaszkodott.

ILKA. (sebesen) Oh, én régen hordom magammal e' homályos sejtést; te azt most fölvilágítád előttem. Ám, ha a' boldogság ellenkezésben áll, én őtt boldoggá tehetem.

VASNÉ. Helyesen; és légy állhatatos. — Én most gyászt öltök, nem sokára dél lesz. Reménylen, mire ismét látlak, férjed már meglehetősen boldog leend. (el.)

ILKA. Én megelégedtem érzelmével; de a' férjfi' szive az ő hiúsága.

NEGYPEDIK JELENÉS.

ILKA. BÁRÓ HEGYI.

HEGYI. (jő) Alázatos szolgája. Ime itt vagyok.

ILKA. Kedves Hegyi! mi hozza önt ide?

HEGYI. Vadászat, unalom, szív.

ILKA. Ez nem épen egyező társaság.

HEGYI. Sokkal inkább, mint hiheti. A' liget tele van fülmilével, ez erdő szarvasokkal, 's nagysád itt lakik. Miért nem maradt a' városban? Ha s' világ minden fülmléjét egy bokorba szállították volna, én onnan nem mozdulék.

ILKA. De a' váras' falai között nem vadászhat vala.

HEGYI. A' vadakkal most nem igen jól vagyok; mióta egy szarvas egész majoromat felemésztette.

ILKA. Önnek erdejében igen falánkok a' vadak.

HEGYI. Valósággal nagysád. A' szegény pára földemre vetődik, 's emésztí a' vetést. Bérlőm meglóvi őt, 's emésztí a' szarvast. Panaszt teszek, 's az érdeemes törvényszék emésztí a' bérlőt. Az ember megszökik, 's a' perköltségek fölemésztik egyik majoromat. Nincs szebb a' rendnél a' természetben. Egy pár nyúlacska, ügyvédnek kezében fölemésztíhet egy egész fővárost.

ILKA. Itt nem sok földerítőt fog Uraságod találni. Csend és magány ritkán derítnek föl.

HEGYI. Már pedig én épen ezt keresem: Én a' világ' örömétől búcsút vettem. Somogyban van egy régi váram, abban vonom-meg magamat, 's ott egy csendes idyllioni életet kezdek. Kutyaímat és madaraimat már elküldöttem.

ILKA. A' magány, mint látom elevenkelesz.

HEGYI. Régi szokásokról nem mond le az ember. Egy nagy hajtó vadászatot fogok ott tartani.

ILKA. Ez az idyllioni élethez tartozik.

HEGYI. Néha bál, vendégség, társaság, vadászat, Ezek reményilem türhetővé teendik szigorú magányomat.

ILKA. 'S micsoda bú törte meg szívét, hogy illy remeteségben akar élni?

HEGYI. Hja, az — az én titkom.

ILKA. Bántani, nem bánthatta önt senki; — legalább akarva nem.

HEGYI. Gondolja? No önnek meg is mondok mindent.

ILKA. Nekem ugyan minden titok teher.

HEGYI. Nekem is, és én felette örvendek
hogy végre találok valakit, a' ki megért.

ILKA. Kérdezze férjemet, ha én olly
igen értelmes vagyok-e?

HEGYI. Ah, férjét? — neki nem mondok
meg semmit.

ILKA. Pedig ő önnek barátja.

HEGYI. Mi még keveset ismerjük egy-
mást. Az én szerencsétlenségem gyermekko-
romban kezdődött.

ILKA. 'S ezt mind ez ideig eltitkolhatta?

HEGYI. Bajom velem nőtt fel. Gyöngél-
kedő valék, szülőim kényemre hagytanak.
Ittam, ettem, vadásztam, játszottam; — ha-
nem ezen szép művészetek nem igen derítik
fel az embert. Bizonyos üresség maradott keb-
lemben, 's ha reggel felkelek, 16 óra áll
előttem, mellyekkel nem tudom, mit tegyek.

ILKA. De hiszen ön gazdag; jót tehet,
jót művelhet.

HEGYI. És nem cselekedtem-e ezt is?
ugy járok az útszán mint egy üstökös, a' kol-
dusgyermekeknek hosszú serege utánam.
Azonban már valamennyire megnyugodni kez-

dék, midőn a' nyugtalanság fejemből szívembe szállt.

ILKA. Az olly jó emberek mint ön, mindig boldogulnak szívek által.

HEGYI. Ez olly boldogság, melly engemet kihajt az országból.

ILKA. Ama másik szív bizonyosan megértette önt.

HEGYI. Oh, nem.

ILKA. Szegény Hegyi, ön nem hallgatott meg?

HEGYI. Az sem, nagyságos asszonyom.

ILKA. Egyiket a' kettő közül csak tennie kellett?

HEGYI. Engedelmével, nem tette egyiket sem. Egész éjjel nem aludtam, 's azon szép szólásokat rakosgattam össze mellyekben szívem ama másik szívhez szólanikészült. Reggel hat órákor felkelek, felöltözöm, hét órákor szólásaimmal együtt ajtajánál vagyok, — és az ajtó be van zárva.

ILKA. Talán későbbben kelt fel.

HEGYI. Épen nem kelt többé, mert már elutazott. Egy unokanénje súlyos beteg lett, a' szív felrakatott és eltűnt.

ILKA. Egy unokánénje, báró ur?

HEGYI. Igenis, unokánénje. Egy forró láz felkereste a' jámbort Jászságnak egyik szegletében.

ILKA. Tehát unokánénje, és Jászságon? — Báró itt marad nálunk. Reménylem, szép szólásait még nem feledte-el?

HEGYI. Velem jönnek azok is Somogyba.

ILKA. Minek olly messze? Maradjon itt báró úr. Férjem nyomban itt terem. Lehet, hogy ön boldog leend, és én is ön által. (el.)

HEGYI. Általam? — Hm, nem egy ember készített már beszédet, melyet más alkalommal mondott-el. (vigan) Csak hallgassa; beszédem kész.

ÖTÖDIK JELENÉS.

HEGYI. GYULA.

GYULA. Hozott isten! Ez ám a' meglepés!

HEGYI. Utolsó beszólásom, mielőtt Somogyba utaznék.

GYULA. Mi dolgod van Somogyban?

HEGYI. Az — az én titkom.

GYULA. Még mindig olly titokteli vagy?

HEGYI. Neked megmondom. Te olly hatalmat gyakorolsz felettem, mellynek nem bírok ellenállani. Lásd, én korosodni kezdek.

GYULA. Az semmi titok. Te tíz esztendővel öregebb vagy nálam.

HEGYI. 'S olly bizonyos vagy benne?

GYULA. Számítsd fel. Tizenöt esztendő's korodban himlőztél; husz esztendő's korodban csaptak ki az egyetemből; huszonöt esztendő's korodban buktál meg a' hivatalbeli vizgúlaton; 's harmincz esztendő's korodban kezdett legelőször bántani a' köszvény —

HEGYI. Csakugyan úgy lesz. — Köztünk legyen mondva, neked átkozott számolásmódod van. No's látd: magam vagyok.

GYULA. (kezet fog) Vannak jó barátid.

HEGYI. Bár már régen hozzád folyamodtam volna.

GYULA. Mit tehetek én érted?

HEGYI. Te tudod vagyonomat. Kaczagó örököseim vannak, de én szeretném, ha síró örököseim volnának.

GYULA. No's, hát én ríkassam meg őket?

HEGYI. Szóval, én boldog szeretnék lenni, úgy mint te vagy. De te okosabb voltál, 's annak idején előállottál szép formuláiddal.

GYULA. Igen — én — általában véve igen is, boldog vagyok. Azonban lássd nincs rózsza tövis nélkül, vagy ha balesethől csakugyan van, úgy az nekem jutott.

HEGYI. Te mindig eszesen beszélsz ugyan, de nem mindig értelmesen.

GYULA. Azaz barátom: mindennek bizonyos határának kell lenni; úgy a' jóságnak is, ha gyengeséggé nem akar fajulni. Nőm a' legjobb, legenyhebb, legszelídebb asszony; de isméred azon lenge, nádtermészeteket melyeket minden kis szél lehajt; nem törnek ugyan el, mint a' tölgy, melly a' szélvész' haragával daczol, de a' tölgy barátom, egy magas, fenéges kép.

HEGYI. Hagyd el a' képeket, kérlek! Mit nekem ha nádra találtál-e vagy tölgyekre. Hanem mit akarsz te? nőd még fiatal; keresztény embernek túrni kell egy kis szeszélyt.

GYULA. Épen ennek van hitvesem hujával. Követ mint árnyékom, úgy szól mint

viszhangom. Általam lát, általam érez; nincs más akaratja csak az enyém. Oh, e' helyzetnek egyhúruságát csak az érezheti, ki az élettől többet, magasabbakat követel.

HEGYI. Bebarangoltam fél Európát, 's ennél különösebb boldogtalanságot még nem találtam.

GYULA. De azt csak érzed, melly nagy jótéte a' gondviselésnek, hogy az ember jövődjébe ne láthasson? No lássd, én e' jótétnek nagy részét elvesztettem. Én hitvesemnek mindenik tervét tudom az egész életem keresztűl, mert nincs egyéb terve, mint az enyém. Tudok minden szót mellyet kiejt, mert utánam ejti. — Adj mindenik hangműszernek csak egy hangot, 's ha ezt a' muzsikát csak két óráig hallgattad, fogadom, a' harmadikban örömelebb fognál farkasordítást hallani.

HEGYI. A' hangok meg is változhatnak.

GYULA. Nem; soha. Ez a' lány erőtlen lelkek' tulajdona, kiket csak a' szíy boldogít. Hitvesem mindjárt itt lesz, meg fogsz győződhetni.

HEGYI. Ne fáraszd magadat; szólottam már vele.

GYULA. Különben is valamit akartam neki mondani. (A' középjajtó felé indúl 's itt egy inassal találkozik, kinek fülébe sug.) Nyomban itt lesz, és én csodálom, hogy nincsen már is itt, mert különben miaden kívánatomat megszokta előzni.

INAS. (jó) A' nagyságos asszonynak feje fáj.

GYULA. És nem jó? —

INAS. Nem mondott egyebet.

GYULA. Úr isten, itt tüstént a' városba kell lovagolni, — vagy fogass be; az orvos jőjön ki 's hozzon orvosságot, eredj szaporán! (inas el) Hozzá kell sietnem, bocsáss meg, hogy magadra hagylak; — a' szegény asszony! azon főfájásnak, melly miatt nem jöhet hozzám, olyan főfájásnak kell lenni, a' millyen nincsen több az egész országban. (sietve el)

HEGYI. Hol van a' boldogság? — Annyi bizonyos, hogy a' megelegedés elbucsúzott e' földről, 's még e' mai napig nem tudja senki, mikor jó vissza.

GYULA. (Mélázva jó a' mellékajtón.)

HEGYI. No's, magára hagytad a' beteget?

GYULA. Csodálatos! nincsen szobájában.

HEGYI. Halott feje fáj, 's olly nagyon, hogy nem jöhetett hozzád?

GYULA. Fris levegőre fogott menni, főfájás ellen semmi sem jobb, mint a' fris levegő.

HEGYI. Gyakran vannak hasonló esetei?

GYULA. Ez az első. Én isszonyú aggodásban vagyok. Nyavalyák, mellyek mindjárt eleinte illy súlyosak: veszedelmesek szoktak lenni.

HEGYI. Igen nagy bajának kell lennie.

GYULA. (gondolkodva, fájdalmasan) Kétség kívül, — különben eljött volna. Egyébiránt is tudnia kell ittlétedet.

HEGYI. De hiszem, szólottam is vele, ha mondom.

GYULA. És nem panaszkodott?

HEGYI. Sőt igen derült volt.

GYULA. Egészen tűzben kellett lennie; arczai lángoltak ugy-e?

HEGYI. Én nem vettem észre.

GYULA. Isszonyú kínokat kellett kiállnia, én fogadok, hogy örülden a' levegőben tánczolt?

HEGYI. Ime, itt jó.

HATODIK JELENÉS.

VOLTAK. ILKA.

GYULA. (hozzá siet, 's kezén fogja) Te egészen oda vagy, Ilka?

ILKA. Én nem, hanem rózsáim vannak oda. (kebelén egy rózsára mutat) Mint látod a' vihar egészen megtörte őket 's én siettem a' hertbe, hogy őket gyámolítsam.

GYULA. (kezét bámulattal elereszti) A' rózsákat Ilka?

ILKA. Te a' virágokat nem szereted? — Azt igen sajnálom.

GYULA. De nem volt csak imént főfájásod?

ILKA. Az elmúlt. Igen nagy bajomnak kell lenni, ha rózsáim hívnak, 's nem megyek.

GYULA. Ha — rózsáid hívnak? — (sötétben föl 's alá jár)

ILKA. 'S most a' kertnek többi részeit is meg kell látnom.

GYULA. E' zivatarban?

ILKA. Szeretett tárgyak a' zivatarban is derítik életünket.

GYULA. Tudod, hogy én a' szelet nem szeretem.

ILKA. Én sem, de én daczolok vele. Bajban nevedik a' bátorság.

GYULA. (leül) Én nem megyek a' kertbe.

ILKA. Azt fájlalom, de ugy-e báró, ön nem fél a' szélvésztl? nyujtsa karját kérem.

HEGYI. (sietve kezét nyujt) Ezer szélvész sem dönt el bennünket! (az ajtó felé mennek)

GYULA. Te tehát mész?

ILKA. 'S te nem jössz?

GYULA. (hirtelen leül, röviden) Nem, én nem.

ILKA. (Hegyihez) Báró úr ha tetszik!

GYULA. — Ilka! —

ILKA. (érzékenyen) Gyula? —

GYULA. Te — elmész?

ILKA. Ki féljen a' viharoktól, — Gyula?

GYULA. Pedig a' vihar már sok virágot megtört!

ILKA. Mentsen isten, sőt eleveníti azokat, mellyeket a' hőség elbágyasztott. Menjünk báró ur. (Báró és Ilka el.)

GYULA. (felugrik) Mi ez? — Elment? — Megfoghatlan! (gondolkodva) Rózsáit inkább szeretem, mint engemet, pedig csak harmadik hónapja, hogy házasságban vagyunk. Egek' ura!

mit nem fog még utóbb inkább szeretni ha a' baj nevededik?! — (leül az asztal mellé)

HETEDIK JELENÉS.

GYULA. VASNÉ.

VASNÉ. Öcsécském ismét nyugtalan? — Az egész férfi világ irigyli, hogy illy szelíd, illy engedelkeny neje van.

GYULA. (sohajtván) Illy engedelkeny!

VASNÉ. Sohajtson bár; ez nem sokára másképen lesz.

GYULA. Azt magam is hiszem.

VASNÉ. Meg kell változni a' dolognak. Ilka most még olyan, mint a' vesszőhöz kötött növény. Símong önhöz; míg önig fölemelkedhetik.

GYULA. (szomorúan reá tekint) Ah ez ugyan fölemelkedett!

VASNÉ. Hogyan?

GYULA. Önnek igaza volt. Csak időt kell engedni a' nőnek, és hajlomain hamar kifejlenek.

VASNÉ. De ugyan mi történt?

GYULA. Semmi, — csekélység, ha úgy vesszük, — sokkal kisebb, hogysem elbeszélést érdemeljen. Én boldog vagyok, de boldogságom, megvallom, meglepett.

VASNÉ. De ugyan beszélje el világosan!

GYULA. Az imént kéretem, jőne hozzám, 's ő elment virághihoz. Ez az egész. Én Hegyivel egyedül maradtam.

VASNÉ. Hegyi itt van? —

GYULA. Igen; — és nem jött el.

VASNÉ. Milly ember ez a' Hegyi?

GYULA. Mi elmondjuk egymásnak —

VASNÉ. Tudja Hegyi hogy én itt vagyok?

GYULA. Nem, hanem elbeszélésnekem viszályait —

VASNÉ. Megmondotta önnek?

GYULA. Igen; de Ilka nem jött el!

VASNÉ. 'S tudja öcsém uram hová megy Hegyi?

GYULA. Somogyba.

VASNÉ. So—mogy—ba?

GYULA. Végre eljött. Arcza hideg vala mint beszéde. Ismét virághihoz indult.

VASNÉ. Somogyba?

GYULA. Oh, hova is ne?

VASNÉ. De ugyan mit akar ott?

GYULA. Mit akar? lovagolni, vadászni, tánczolni, nőtelenkedni, és boldogul élni, — ezt akarja ő Somogyban! (sebesen el)

VASNÉ. (utána néz, vontatva) Nem vallott meg mindent öcsécskémnek.

NYOLCZADIK JELENÉS.

VASNÉ. ILKA. HEGYI.

— **VASNÉ.** Valóban igen mord az idő.

HEGYI. Az ember úgy lebeg a' kertben, mint a' viharomadár. (észre veszi Vasné asszonyt az ajtóban csodálkozva megáll) Vasné asszony! az ajtóban csodálkozva megáll)

ILKA. (nevetve ketejőkre mutat) Ezek ismerősök. (Hegyihez) Szép szavaknak ez igen kedvező pillanat; nem illik, hogy azt egy harmadik háborítsa. (el a' mellékajtón)

HEGYI. Felette csodálkozom, hogy önt itt találom. Holnap lesz négy hete, hogy tölünk elvált.

VASNÉ. Váratlan hírét vettem néném' rosszúl létének. Mire megérkeztem, meghalt, 's én, visszatérőleg befordutam itten az új házasokhoz.

HEGYI. Kiket én olly boldogoknak látok.

VASNÉ. De ön nem akar tovább tanúja lenni ezen boldogságnak. Ön! Somogyba indul —

HEGYI. Igen — én — oda készültem, hanem ez út olly felette hosszú.

VASNÉ. Mióta elszánta magát, egy perczenettel sem leve rövidebb.

HEGYI. Az nem, hanem más tárgyak közelebb estek hozzám. — Nekem ott régi váram van az erdőségben.

VASNÉ. Ott ön friss levegőt 's nyájas természetet talál.

HEGYI. Az igaz; hanem —

VASNÉ. Elviszi magával ebeit, fegyvereit, madarait —

HEGYI. Az igaz; hanem —

VASNÉ. A' vadászat, a' mozgás felfogják önt egészen deríteni.

HEGYI. Az ugyan nincs különben; hanem —

VASNÉ. Friss levegő, erdő, vadászat, muzsika; — éldezzé ezeket kívánt nyugalomban! (el akar menni)

HEGYI. Nagyságos asszonyom! —

VASNÉ. Van-e még valami ötlete e' magány' szépíthetésére?

HEGYI. (Kezét szívéhez viszi) Négy héttel ezelőtt itt annyi ötlet volt!

VASNÉ. És azok mind eltűntek?

HEGYI. Nem hanem akkor olly szép sorban függöttek egymáshoz: szólás szólás után —

VASNÉ. A' régi rend meg fog ismét térni.

HEGYI. Gondolja?

VASNÉ. (szívvvel) És ha a' rend nem fogna megtérni: a' zavar néha többet mond, mint a' legszebb beszéd. Tartsa isten Hegyi úr. (el)

HEGYI. Ez úttal szólanom kell vele, ha mindjárt az egész családot meg lepi is a' láz. Tüstént a' városba küldök, 's ebet és madarat vissza parancsolok.

KILENCZEDIK JELENÉS.

HEGYI. GYULA.

GYULA. Behajtott végtére a' szélvész?

HEGYI. Jer, hadd öleljelek meg!

GYULA. (ellenzi) Gyöngédségid megfojtják az embert.

HEGYI. Tudod-e hogy én nem megyek Somogyba.

GYULA. 'S olly hamar megváltozott a szándék?

HEGYI. Én magam is, Gyula. Az unalom elment, 's én boldog — igen boldog vagyok.

GYULA. 'S valljon mi tehetett egyszerre olly igen boldoggá?

HEGYI. Már az — az én titkom. Azonban nem sokára kifejlik önmagától. Elég, hogy én itt nálad maradok.

GYULA. De ugyan kérlek, szólj csak —

HEGYI. Te nekem egy sor szobát általengedsz; együtt vadászunk; ebeimet vissza parancsolom —

GYULA. Meg nem foghatom, millyen ember lettél?

HEGYI. A' millyenné tettek: részvevő és boldog. Ez az egész titok. Felteszem magamban, hogy nem szólok neked; de te olly hatalmat gyakorolsz felettem, mellynek nem bírok ellenállani.

GYULA. Én most annyit tudok, mint az imént.

HEGYI. Azt felette sajnálom; de most embert kell küldenem. Az egész előcsapatnak meg kell állani, mindent vissza parancsolok. Gyula hadd öleljelek meg! Én igen boldog vagyok- *(sebesen el, oldalt)*

GYULA. Mit akar ezen ember és boldogsága? megfoghatatlan! Együtt vitorláztak a kertben, 's egyszerre út és Somogy elfelejtve! Mióta itt van, Ilka hidegebb irántam. Ő, kit egy negyedórával ezelőtt az unalom gyötört, most boldogságával mint egy malomkő csügg nyakamon; és még itt akar maradni. Lehetséges-e? — Ez a 'rózsák' második része.

TIZEDIK JELENÉS.

GYULA. ILKA.

ILKA. 'S te nem jössz hozzánk?

GYULA. Én nem örömet megyek oda, hol nem kívánnak.

ILKA. Gyula neked bajod van, téged gyötör valami. Légy bizodalmas a' szerelem nyujt kezét.

GYULA. Én víg felette víg vagyok.

ILKA. De arczod szomorú.

GYULA. Azt is földerítem. (menni akar)

ILKA. 'S nem nála mi?

GYULA. Én a' kertbe megyek.

ILKA. Ellenkezés szelleme! most kell oda mened?

GYULA. Ez a' kert olly boldogokká teszi az embereket. Hegyi magán kívül van, — megyek fölkeresem nyomát, mert ez az út, melly a' boldogsághoz vezet. sebesen el)

ILKA. Nem értett meg engem, 's talán nem fog soha megérteni. Három hónap, és millyen különbség! Ha nem tartottam volna szüntelenül szemmel, azt hinném kicserélték.

TIZENEGYEDIK JELENÉS.

ILKA. HEGYI.

HEGYI. (jő a' mellékszobából, kezében levél) Itt a' parancsolat ebeimhez. Mind ide rendelem; ha különben nagysád megengedi.

ILKA. Az útasok tehát másfelé fordulnak?

HEGYI. Ide egyenesen. Ki hitte volna ezt, ugy-e?

ILKA. 'S mi másíthatta meg olly hamar az útirányt?

HEGYI. Az — az én titkom. Azonban kifejlik nem sokára 's önnek mindent meg kell tudni.

ILKA. Én talán nem is vagyok olly újvágyas, mint báró hiszi.

HEGYI. Az nem, hanem én magam leszek olly jó mindent megmondani nagysádnak. Tőlem különben nem egy könnyen tudnak meg valamit, hanem ön olly hatalmat gyakorol felettem, mellynek én nem bírok ellenállani.

ILKA. 'S hát ha én a' báró' titkát már kitáltam volna?

HEGYI. Már azon csak ugyan csodálkoznam. Azonban kitelik öntől, — önnek! rendkívül éles látása van.

ILKA. Azon barátném, kinek önt imént bemutatám, egy onokanéntől jó Jászságból.

HEGYI. Édes drága szép asszonyság! hiszen ő az, kinek számára a' szép szólásokat összeraktam, de a' mellyek közül egyet sem mondhattam el.

ILKA. Ki fog illy ingadozó lenni szándékában?

HEGYI. Oh a' szándék, az erősen állott. A' szólások mindig nyelvemen valának, 's ott — meg is maradtak.

ILKA. Erőt kell venni a' bátortalanságon.

HEGYI. Ki veheti ki belőlünk ezt a' bágyasztó, elakasztó, érzést. Önnel szemben én sohasem akadok el.

ILKA. Ez szép bókolat. 'S mit akart neki mondani?

HEGYI. Önnél minden eszembe jut. Elmondom önnek minden ötletimet, 's ön aztán törülhet és javíthat rajtok a' mint tetszik.

ILKA. A' gyakorlás bizodalmat ad. Halljuk, kezdje-el.

HEGYI. (illedelemmel 's szívességgel) „Hatodik hónapja már tisztelt nagysád! hogy szerencsés vagyok önt ismerni“ —

ILKA. Itt mindjárt lehet észre venni, hogy a' beszéd már négy hetes. Jusson csak észbe Báró úr, hogy az óta négy hét telt el, 's így már hetedik hónapja, nem hatodik.

HEGYI. Igazán ezt nem is vettem észre. Így tehát: „Hetedik hónapja már tisztelt nagysád! hogy szerencsés vagyok önt ismér-

ni, 's én ez idő alatt megtanultam ön' becsét érzeni."

ILKA. Eleje épen nem rossz.

HEGYI. Oh a' beszéd nem volna ügyetlenül összerakva, csak úgy adhatnám is elő. Tehát (folytatva) „Én gazdag vagyok 's ura vagyonomnak; (Gyula megjelenik az ajtóban) Ön taníta engem legelőször meg, mit teszen szeretni. Ön sem érezhette ezt férje mellett, ki a' szerelmet sohasem ismerte."

GYULA. (előlép, hevesen) Ismeri szerencsétlenségét!

ILKA. (Nyájasan, hozzá) Hogy utóbb megismerje szerencsáját. (el a' mellékajtón)

TIZENKETTÖDIK JELENÉS.

GYULA. HEGYI.

GYULA. (hevesen Hegyihez) Te a' barátságot elárultad.

HEGYI. Én?

GYULA. De a' büntetés nem fog késni! Ma estve nyolczkor elvárlak a' sétán.

HEGYI. A' séta igen nyirkos.

GYULA. Te lősz először.

HEGYI. Mit?

GYULA. Lőnöd kell először! de jól lőj, azt megmondom, mert én sohasem hibázok.
(sebesen el)

HEGYI. (utána) Gyula barátom! — megyen, 's én itt állok elkábultan. Az ilyen szólások az embert megölhetik.

TIZENHARMADIK JELENÉS.

HEGYI. ILKA.

ILKA. (kitekint az oldalajtón) Meg van nyugodva?

HEGYI. Gyönyörű nyugalom. Nagysád a' legnyugtalanabb embert látja maga előtt.

ILKA. (kijő) No's mi baj?

HEGYI. Fellelte sok. Ma estve nyolcz órákor a' sétányon —

ILKA. Mi történik?

HEGYI. Lövetni fog.

ILKA. Czélba?

HEGYI. Reám.

ILKA. Hiszen ez gyilkosság!

HEGYI. Ugy-e? Igazán örvendek, hogy egy beláto lélekre találok; de lesz is annyi eszem 's nem megyek-el.

ILKA. 'S ki akar önre lőni?

HEGYI. A' házi gazda.

ILKA. (bosszontólag) Már ugy az ügy becsületügy!

HEGYI. 'S becsület az, ha én pisztolyt engedek mellemre szögezni? — Nincs törvény az országban, melly az embert az ilyen becsülettől óvja!

ILKA. Ön' rangjának becsülettörvénykönyve.

HEGYI. Ugy-e? 's hiszi ön, nagyatyám azért vett nemességet, hogy magamat czél-lapul tegyem ki, ha valakinek rám lőni tesz? — Én a' falú' templomát is elhibázom két lépésre, ön férje a' fecskét is le lövi röptében.

ILKA. Ne féljen, a' dolog jobban fog kiütni mint véli. Ismeri egyik rokonomat itt a' szomszédban? Ő két lábnyival szélesebb mint ön, s' ki tudja, hány párviadalban volt már része.

HEGYI. No's nem mondta önnek, hány lépésnyire állott ellenétől?

ILKA. Gondolom, tizenötre.

HEGYI. Tizenötre? Hiszen az nem több, mint innen a' másikszegetig. Nem én nem lövök.

ILKA. Tehát válaszszon kardot.

HEGYI (sebesen) Igen kardot tizenöt lépésnyire!

ILKA. Már ugy dsidákkal kellene küzdeni. Nem, nem, báró, a' két kardnak egy máson kell feküdni.

HEGYI. Csakugyan? ez törvény? (homleket törli) Ezt nem emberbarát találta fel. Meglátja nagysád, végtére annyira megy a' dolog, hogy két embert egy kályhalyukba dugnak, csakhogy egymást annál biztosabban megölhessék.

ILKA. Rokonom el fog jőni. Ön a' családhoz tartozik, ügye a' mi ügyünké.

HEGYI. Ugy — ő talán helyettem lóhetne? — 's előbb mint ellenem.

ILKA. Ó önnek segéde leend.

HEGYI. De hogyan?

ILKA. Helye igazi becsülethely olly férj-
fiuak, ki a' párdviadalt ugy szeteti mint ő.

HEGYI. Én örömet álltadom helyemet.

ILKA. Ő egykicsint tova, oldalt fog állani.

HEGYI. Nézze csak ez a' hely nekem tetszik, nem adhatja ő azt nekem által?

ILKA. Az nem illik; hanem vannak félreértések, mellyeket föl lehet deríteni.

HEGYI. Ezt az ég mondatja önnel.

ILKA. Minden esetre rokonom meg fogja mondani önnek a' vívás' törvényeit.

HEGYI. Maradjunk a' derítéseknel.

ILKA. Bátran kedves Hegyi én mindent elkövetek boldogulásunkért! (el oldalt)

HEGYI. Ez gyönyörű boldogulás! Csak bátran! Elhiszem, ő könnyen beszél; rokona oldatt fog állani; de én — nem ereszkedem tovább a' felderítéseknel.

TIZENNEGYEDIK JELENÉS.

ILKA. VASNÉ. HEGYI.

ILKA. (bevezeti Vasnét asszonyt, Hegyihez) Itt van ön' titka. Mihelyt ez tudva leend, ön meg lesz szabadulva. (el oldalt)

VASNÉ. Kedves báro, ön aggódik?

HEGYI. (összeszedi magát 's nyájas illedelemmel mondja) Olly életért, melly az öné. Tegnap még az egészvilággal megküzdöttem volna; de ma, egy óra óta becses előttem életem.

VASNÉ. Báró ur! —

HEGYI. (közelebb lép hozzá) Bárcsak — ön előtt is volna némi becse!

VASNÉ. Ez egy, önnek szólásformái közül?

HEGYI. Igen is; azok most ismét eszembe jutnak. Hetedik hónapja már tisztelt nagysád! hogy szerencsém vagyon önt ismerni —

VASNÉ. A' jó ember megismerszik az első órában.

HEGYI. (sebesen) Illyennek fog ön ismerni a' végső pillantásig.

VASNÉ. (kezet nyújt) Ne feledje ön a' fel-tételét, hogy sohase kelljen azt eszébe juttatnom.

TIZENÖTÖDIK JELENÉS.

VOLTAK. GYULA. ILKA. (az utóbbi kettő jó a' közép ajtón)

GYULA. A' titok el van árulva.

VASNÉ. (Gyulához Hegyire mutat) Ön' heves-sége tudatta vele, a' mit én még elhallgattam volna. (el a' mellék ajtón; Hegyi, utána indul.)

GYULA. (tartóztatja) Hegyi! ma estve nyolcz órakor találkozunk — a' templomban. Reménylem, már ennyire vagytok?

HEGYI. Az — az én titkom; azonban én könnyen békülök, 's nem vívok veled, abban bizonyos lehetsz. De most — el kell mennem még csak az elejét tudja. (el Vasné után)

GYULA. (Ilkának kezét nyujt) Ilka!

ILKA. (leveszi kebléről a' rózsát Gyulának áltnyujtja) Vedd e' rózsát. Ez az asszony' képe; szorgalom nevelte, szerelem szakasztá, gyöngédség ápolja, egy zivatar megfosztja ékétől. (kezét megfogja) Zivatar! ha levelei lehullnak, csak tövése marad: ne fújj kegyetlenül.

GYULA. (ülébe dől) Nem, soha!

(a' kárpit lefordul.)

A'

KÉNYTELEN HÁZASSÁG.

VÍGJÁTÉK

EGY FELVONÁSBAN.

MOLIÉRE UTÁN

HAZINCZY FERENCZ.

Docti rationem artis, indocti voluptatem.

Quintil.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1839.

S Z E M É L Y E K.

SZGANARELL.

GYERÓNIMÓ.

DORIMÉNE, a' Szganarell' mátkája.

ALKANTOR, a' Doriméne atyja.

ALCIDÁS, a' Doriméne' bátyja.

LIKASZTES, a' Doriméne' szeretője.

DOCTOR PANCRATIUS, dialecticus
bölc.

DOCTOR MARPHURIUS, scepticus
bölc.

Két cigány-asszony.

A' játék Párizsban, 1664ben, XIV. Lajos' kívánságára.

ELSŐ JELENÉS.

S Z G A N A R E L L.

(az utczáról szól be cselédjeihez.)

Én kifordulok egy kevéssé, de majd megint itthon leszek. Azalatt minden ember dolgához lásson, hogy annak rendi szerint menjen minden a' háznál. Ha pénzt hoznak, fussatok utánam a' sógoromhoz; Gyerónimó uramhoz: ha pedig tőlem jön azt kérni valaki, mondjátok, hogy elúztam, 's nem tudjátok, meddig leszek oda. — Értitek?

MÁSODIK JELENÉS.

S Z G A N A R E L L. G Y E R Ó N I M Ó.

GYERÓNIMÓ. (értvén a' Szganarell' utolsó szavait)
No, ennél nagyapám hallott okosabb hagyást.

SZGANARELL. Hozta a' jó szerencse, édes uram sógor uram. Ugyan örülök, hogy találkozáink; épen oda indulék.

GYERÓNIMÓ. Mi jóért, édes sógor uram, ha szabad kérdenem?

SZGANARELL. Hm! azt ugyan ki nem találja ám sógor uram, ha egész estig rajta töri is az esztét. Hogy kimondjam, valami nagy dolgot forralok magamban; az eránt kívánnám érteni a' sógor uram' tanácsát.

GYERÓNIMÓ. Tiszta igaz szívből, kincsem sógor uram, ha szolgálatjára lehetek; csak tessék szólni.

SZGANARELL. Tegyük fel hát a' süveget, édes sógor uram, 's menjünk be. — — — Egy felette nagy dolog, édes uram sógor uram; valami igen felette nagy, a' miről kedves sógor uram nem is álmodna. 'S mithogy én nem örömetst fogok valamihez barátimnak tanácsa nélkül, illő hogy legelőbb is a' kedves sógor uramét kérjem ki.

GYERÓNIMÓ. Köszönöm édes sógor uram, hogy engemet is ezek közzé számít, és hogy ítéletemet méltónak tartja megérteni.

SZGANARELL. De édes sógor uram, minekelőtte a' dolgot kitálatom, ígérje meg só-

gor uram, hogy félre tesz atyafiságot, barátságot 's minden emberi tekintetet, 's nyilván kimondja, mit itél.

GYERÓNIMÓ. Tőlem különben sem kellett egyebet várni; azonban minthogy úgy kívánja sógor uram, ám legyen, íme fogadom.

SZGANARELL. Igen jó, igen igen jó, édes uram sógor uram. No így, így szeretem! mert nincs útálatosabb állapot, mint mikor az egyik barát a' másik barát előtt titkot hord a' szívében, 's nem mondja ki igazán, mit gondol.

GYERÓNIMÓ. Azt igen jól tartja sógor uram.

SZGANARELL. A' mai világban pedig, hajbe ritka madár az igaz barát!

GYERÓNIMÓ. Az ugyan úgy van!

SZGANARELL. 'S no's, édes uram sógor uram, Gyerónimó uram, fogadja fel tehát az úr még egyszer, hogy minden tartalék nélkül kimondja, mit tart a' dolgom felől; 's egy illy kedves barátjával mint én, hímezés hámozás nélkül fog szólni.

GYERÓNIMÓ. Fogadom, édes kedves sógor uram, íme fogadom másodszor is. De miért nem fog sógor uram valaha már hozzá?

SZGANARELL. Hm, a' dolog nem tréfa, édes sógor uram; fogadja fel, kérem, ember-séges ember' parolájára.

GYERÓNIMÓ. Becsületemre fogadom, édes sógor uram; 's úgy gondolnám, ez megnyugtathatja sógor uramat, hogy tovább nem tart függőben. — No, mondja ki sógor uram mit akar tudni?

SZGANARELL. Hm, hm! — Hogy tehát kedvét töltssem az úr sógor uramnak, mint kedves atyámfijának, jó barátomnak — a' kérdés csak az: jól fognám-e tenni, ha egy feleséget vennék?

GYERÓNIMÓ. Ki a' manó? sógor uram?

SZGANARELL. Én, én! tulajdon én! úgy a' hogy' testestül lelkestül itt állok. — 'S mit mond hát rá az én kedves sógorkám?

GYERÓNIMÓ. Hogy igazán szóljak, a' kérdés egy kevéssé váratlanka volt. De azért mindjárt kimondom a' mit gondolok, csak hogy elébb egyet kell tudnom.

SZGANARELL. Mit?

GYERÓNIMÓ. Hogy hány esztendő's sógor uram?

SZGANARELL. Én hány esztendő's?

GYERÓNIMÓ. Igen.

SZGANARELL. Eb a' gubám, én azt nem tudom: de hál' istennek, ő felségének, egészséges vagyok 's magamat derekasan bírom.

GYERÓNIMÓ. Hogy' ne tudná sógor uram, hogy mintegy hány esztendő's?

SZGANARELL. Hát ki bolondúlt meg úgy, hogy a' maga esztendeit számlálja?

GYERÓNIMÓ. De még is, édes sógor uram! — Azt talán csak fogja tudni sógor uram, hány esztendő's lehetett, mikor összebarátkoztunk?

SZGANARELL. Lelkemre mondom, nem több csak husz. Bizony nem több!

GYERÓNIMÓ. Jó, jó. — De hát meddig laktunk Rómában?

SZGANARELL. Rómában? — nyolczig.

GYERÓNIMÓ. Hát Londonban?

SZGANARELL. Londonban? — hétig.

GYERÓNIMÓ. Hát osztán Hollandiában?

SZGANARELL. Ott hatig. — Nem, nem; csak hatodfélig.

GYERÓNIMÓ. 'S mennyi az ideje hogy itt megtelepedett sógor uram?

SZGANARELL. Hogy itt letelepedtem? annak — mindjárt — igen! az ötvenkettődikben volt.

GYERÓNIMÓ. Jó, igen jó; ötvenkettődiktől hatvannégyig sem nem több, sem nem kevesebb talán, mint épen tizenkettő; — Hollandiában hatódfél; az tizennyolczadfél; — Londonban hét, az huszonötödfél; — Rómában nyolcz, az harminczharmadfél; — harminczharmadfél pedig, meg' az a' húsz, a' mennyi akkor volt sógor uram, mikor öszveismerkedtünk, az nem több, csak ötvenharmadfél. És így, uram sógor uram, az úr a maga szája' vallása szerint mintegy ötvenhárom esztendő's házassúlándó ifjú.

SZGANARELL. Kicsoda? Én? az lehetetlen!

GYERÓNIMÓ. Szent úr isten! a' dolog nincs egyébként. 'S minthogy azt akarja sógor uram, hogy úgy szóljak mint jó barát és emberséges ember, íme kimondom hímezés hámozás nélkül, hogy a' feleségvevés nem sógor uramnak való. Fiatal embernek való csemege az, édes sógor uram, nem az ilyen megőszült úrfinak, mint sógor uram, meg' én. 'S ha igaz, a' mit mondanak, hogy bolondabb lépést nem tesz senki, mint a' ki házassági kalodába veri magát, nem hársfakötélre való bolond-e, a' ki ezt a' lépést olyankor teszi, mikor inkábbára a' legbolon-

dabbak is eszekre térnek? — De, mi a' gutát kezdek, lássa el sógor uram, millyen tűzbe jövök, 's alig tudom felérni magamtól, hogy ez csak kötődés akara lenni. Hogy' tenné sógor uram magát most világ' csudájává, holott eddig olly becsülettel viselé a' szűz élet' koronáját?

SZGANARELL. No, én is világosan kimondom, akárminek néz bár sógor uram, hogy én bizony senkivel nem gondolok, 's feleséget veszek, akár tetszik másnak, akár nem; 's hogy azt vévén el a' kit akarok, koránt sem teszem magamat világ' csudájává.

GYERÓNIMÓ. Már az más! De miért is nem mondja ki hát sógor uram, hogy az ember tudhatná, mit mondjon a' dologhoz?

SZGANARELL. Az egy derék igen derék leány, 's én őtet bolondúl szeretem.

GYERÓNIMÓ. Úgy-e?

SZGANARELL. 'S már meg is kértem az atyjától.

GYERÓNIMÓ. Meg is kérte?

SZGANARELL. 'S hogy kimondjam, még ma ülöm meg a' lakodalmát.

GYERÓNIMÓ. Igen jó! felette jó! Csak rajta, édes sógor uram! nem szólok ellene egy szót is.

SZGANARELL. Majd bizony valami hetyke fattyú' fogára hagyok egy illy derék falatot. Csak azt várja! 'S az úr sógor uram azt mondá, hogy a' házasság nem nékem való. 'S miért, édes sógor uram? Az esztendők miatt? Mi gondom nékem az esztendőkre? Ne nézzük az esztendőket, hanem a' dolgot, a' hogy' van. Látott-e sógor uram olyan harmincz esztendő's embert, a' ki magát jobban birná, mint én? a' kinek frisebb színe legyen? a' ki így tudná kiállani a' gyaloglást? Nem olly jók-e még fogaim, mint akármelly pelybes állú ficzkónak? (kivicsorítja fogait) Eszik-e jobb-ízűt napjában háromszor négyszer akárki? 's kinek van derekabb melle? (köhög) — No, édes sógor uram, hát mit mond ezekre az úr sógor uram?

GYERÓNIMÓ. Töredelmes szívvél vallom meg vétkeimet, édes sógor uram! hibáztam, fellettem rútúl hibáztam. De úgy van, mikor az ember hirtelenkedik. Csak rajta, édes sógor uram; vegyünk hamar valami piros pozsgás menyecskéskét.

SZGANARELL. Említi az úr sógor uram, hogy eddig soha sem engedtem magamat reá beszéltetni; említi, hogy mindig vitéz ember'

módjára viseltem magamat, mikor nekem estek: de végre engedek az ő okaiknak, mert azok nagyok és fontosok. Egy az, hogy egy gyönyörű melles czombos kis menyecske feleségem lesz, a' ki majd mikor estve fáradtan haza jövök a' munkásimtól, 's magamat ágyba vetem, szépen mellém kuczorodik az ágyam' párkányára, képemet összeczirógatja, karomat lábomat szépecskén megdörzsöli, 's nem fogja helyét lelni, hogy valami jó vacsorát tehessen előmbé. Más meg az, hogy ha így maradok, kihal bennem a' Szganarellek' törzsökös familiája; ha pedig megházasodom azt fogom látni, hogy a' kis Szganarellek úgy szaporodnak el körültem, mint a' tők a' tövé körül; 's elképzeltem, be szép lesz látni, hogy az a' sok parányi kis fattyú, mint üt úgy rám mint egy csepp víz a' másikára; mint kergetőznek majd fel 's alá a' házban, 's mint hívnak az ő kedves kis atyusoknak; 's ha majd a' kandalló mellett a' térdemre rakom, mint fognak nekem holmi parányi édes bolondságot csácsogni. Ezt gondolám el, édes sógor uram, és néha úgy nekem esik, hogy alig tudom elhíttetni magammal, hogy még sok híjja hogy meglégyenek, 's azt hi-

szem, hogy legalább fél tuczet kis kölyök körültem fetreng már.

GYERÓNIMÓ. Szép dolog! gyönyörű dolog! siessen vele sógor uram. Eddig is kár volt halasztani.

SZGANARELL. 'S igazán tanácsolja sógor uram? angyalom, édes sógor uram, igazán tanácsolja?

GYERÓNIMÓ. Hogy ne tanácslanám az egekért! hát nem véték volna-e illy idvességes szándékában hátrálni sógor uramat, mikor látom a' szörnyű kedvét hozzá?

SZGANARELL. Aranyom édes sógor uram! mint örvendez az én szívem az én mellemben, látván, hogy úgy szól az úr sógor uram, a' hogy' a' leghívebb barátomtól várhatám! De meg is érdemlem, édes sógor uram. Mert ha valamiképen nem tanácslotta volna sógor uram, egy szavára is kész lettem volna letenni az egész szándékról. Ritka ember becsüli ám úgy a' maga barátjait, mint én szoktam.

GYERÓNIMÓ. Ne pirítson el, édes sógor uram. De szabad-e tudakoznom, ki az a' szerencsés személy, a' kit sógor uram a' maga jobbjaival megtisztel?

SZGANARELL. Nem gondolnám, hogy ismerje sógor uram. — A' szép Doriméne a' ki —

GYERÓNIMÓ. De nem az a' Doriméne, a' ki mindig olly szépen öltözik?

SZGANARELL. Az! az! épen az!

GYERÓNIMÓ. Az Alkantor uram' leánya?

SZGANARELL. Lám! lám! biz' ismeri sógor uram; épen az!

GYERÓNIMÓ. Annak a' fiatal Alcidásnak a' húga, a' ki mindig kardosan jár?

SZGANARELL. Épen az! épen az!

GYERÓNIMÓ. Eb a' párája!

SZGANARELL. 'S mit mond hát rá, édes sógor uram?

GYERÓNIMÓ. Derék házasság! siessünk vele, édes sógor uram.

SZGANARELL. De úgy-e, meg tudám választani?

GYERÓNIMÓ. Lehetetlen volt jobban. Okos embernek mester a' neve. Szerencsés egy házasság lesz.

SZGANARELL. O! kincsem csillagom sógor uram, ha láthatná sógor uram, mint repes az én szívem az ő örömébe', hogy illy szót hallok az én hedves sógoromtól. Köszö-

nöm barátságos tanácsát, édes sógor uram, 's kérem kötelesen, tisztelje meg csekély házamat a' maga jelenlétével; jelenjék meg a' lakodalmamon.

GYERÓNIMÓ. De el sem mulatom, édes sógor uram; és hogy azon való örömömnek annál világosabb jelét adhassam, maskarában fogok megjelenni.

SZGANARELL. Gyöngy gondolat! Eztugyan kimondhatatlan barátság gyanánt veszem, édes sógor uram.

GYERÓNIMÓ. (elindulván) Az ifjú Doriméne, az Alkantor uram' finnyás begyes leánya, 's az úr Szganarell uram, a' ki csak ötvenkét ötvenhárom esztendő. O szerencsés házasság! o szerencsés házasság!

HARMADIK JELENÉS.

SZGANARELL.

Hálá az egeknek — meg a' magam eszének — nekem jól elsült házasságom lesz! Az egész világ nevet örömébe', mikor mondom. — Van-e boldogabbb ember nálamnál a' föld' hátán?

NEGYEDIK JELENÉS.

DORIMÉNE. SZGANARELL.

DORIMÉNE. (kiindúl a' háztól) Legény, te aza-
latt a' frizért fogod előhívni, 's a' szabóhoz
szaladsz, hogy az arannyal tűzött ruhám
két óra alatt elkészüljön. Te pedig, Lizett'
a' juvelírt szólítod elő; hozzon brillántokat
is, de gyöngyöt is, sokat és minél szebbet.

SZGANARELL. (meglátván Doriménét) Imhol az
én kedves kis pupuskám, az én szép kis bá-
bikóm! No, ki ne kapjon osztán gusztust a'
szent szent bázasságra, ha illy megtestesült
anyalt lát maga előtt! — Kisasszony, nekem
kedves mátkám, hová, hová illy sietve?

DORIMÉNE. Alázatos szolgálója! Holmit
megyek vásárlani a' lakodalomra; 's a' mint
látja az úr, még öltözetlen vagyok.

SZGANARELL. Bár ütne már az a' boldog
óra, melly a' kisasszonyt karjaim közzé teszi.
Meglássá édes szép Doriméne, az egész föld'
bátán nem lesz boldogabb egy pár ember.
Meghalunk a' világnak egészen, 's egyedül

magunknak fogunk élni; én a' kisasszonyban, a' kisasszony én bennem fogja lelni minden örömét, minden gyönyörűségét, minden boldogságát, 's a' ki meglát bennünket, ezt kiáltja fel örömében: o szép remekje a' házassági boldogságnak. Ugy-e, kincseském, szép Dorimenécském, maga is illy nyughatatlanul várja az estvét, mint az én szegény lelkem?

DORIMÉNE. Csak hogy itt van már egyszer! mert ha igazat kell vallanom, nem győztem várni, hogy kiszabadulhassak az atyám' házából, a' hol úgy éltem, mint tömlöczben. Mindennap azon rimánykodtam a' jó szerencsének, hozzon valami emberséges embert, a' ki tegyen magam' asszonyává valaha. Lehetetlen volt kiállanom tovább. Hál' istennek az úr leoldta a' rablánczról, 's végre elértem a' mire vágytam, 's már most azt csináthatom, a' mi magamnak tetszik. Az úr jobb feleséget nálamnál nem kaphatott; valamint hogy én is azt hiszem részemről, hogy az úrban egy felette jó, nyájas, engedelmes, és szeretetre minden tekintetben érdemes férjet találtam. Úgy fogunk élni mint az angyalok; sem az úr nem gátolja az én örömeimet, sem én nem az úr' örömeit; mert nincs

szenvedhetetlenebb, mint mikor a' két házas fél úgy él, egymással, mint az eb a' macskával. Én az úr' hűségét soha nem veszem kétségbe; az urat pedig megnyugtathatja az, hogy én az úrnak örökös, állandó, tántoríthatatlan hűséget esküdtem. Csak tartsa mindig ehhez magát. Én arany napokat hozok fel az úrra. Kártyázások, bálók, ozsonnák, kocszások 's a' szünetlen viziták lesznek dolgaink, 's nekem, mint hűséges feleségnek, az lesz éjjeli nappali gondom, hogy az úrhoz örömnél mulatságnál egyéb ne közelíthessen. Akkor fogja majd az úr az órát áldani, a' melly bennünket egygyé tett. De mi lelte az urat? elsárgúlt, reszket — talán rosszszul van?

SZGANARELL. Egy kis járvány változás: de nem lesz következése. Az gyakran megfordúl rajtam.

DORIMÉNE. Én azt is elűzöm az úrtól; a' hol én vagyok, ott nincs helye a' petyhedtségnek. Ne féljen az úr, a' mai este minden bajának véget vet. — De hadd látok dolgaimhoz eltrécselém a' drága időt. (meghajtja neki magát, 's megyen)

ÖTODIK JELENÉS.

GYERÓNIMÓ. SZGANARELL.

GYERÓNIMÓ. Épen jókor, édes sógor uram! régóta az urat keresem. — Egy becsületes öt-vös, megértvén, hogy sógor uram egy pár brillánt gyűrűt 's fülönfüggőt akar ajándékban adni mátkájának, kért, hogy szólanék egy két szót iránta. Fogadja, hogy jobb vásárt senkinél nem csinál sógor uram.

SZGANARELL. (visszasan) Kérem, hagyjuk abba'. Annak még elég ideje.

GYERÓNIMÓ. Mi a' manó? mi lelte sógor uramat? honnan ez a' nagy változás? Hiszen most merő fagy sógor uram, az elébb merő tűz volt.

SZGANARELL. Mit tagadás belé, édes sógor uram, nagy, iszonyú nagy hánykódás közt vagyok. Mert, csak képzelje sógor uram, mit álmodék ez éjjel. Sógor uram mosolyog? Én is mindig úgy nevettem azon, mint sógor uram nevet most: de ehen nyakon kap a' szerencsétlenség. Csak azt kép-

zelje sógor uram, hogy ma! épen ma! Nincs az ok nélkül, édes sógor uram! nincs az ok nélkül! 's épen ma! épen ma! Azt álmodám, édes sógor uram, hogy egy nagy vízen valék, egy nagy vízen; 's hát egyszer egy felette nagy szél kerekedik, 's a' csolnak a' mellyen voltam, bizony csak így kezd hánykódni velem, így ni, édes sógor uram! így ni! hogy azt gondoltam minden szempillantásba', hogy most mindjárt oda leszek — mindjárt oda leszek. — — Sógor uram megint nevet; pedig —

GYERÓNIMÓ. Édes uram, sógor uram, Szganarell uram, nekem nincs időm végig hallgatni a' sógor uram' álmát. 'S osztán, hogy igazat mondjak, én nem is igen sokat értek az álomfejtés' mesterségéhez. Hanem látván hogy a' dolog nagy szeget ütött a' sógor uram' fejébe, azt tanácslanám, hogy keresse fel sógor uram azt a' két nagy tudományú philosophus urat, a' kik itt laknak im' a' szomszédban. 'S minthogy két ellenkező iskolához tartoznak, nem fog ártani kihallgatni mind egyikét mind másikat; 's úgy osztán azt válaszhatja sógor uram, a' mit legjobbnak itél. Én csak a' mellett maradok, a' mit mondtam. — No, isten' hírével, édes uram sógor uram. Sok szencsét a' bölcsek' tanácsához. — (el)

SZGANARELL. Jól beszél! jól beszél! meg-nézem mit mondanak. Megesne belé, ha még ez a' két tudós sem tudna eligazítani.

HATODIK JELENÉS.

A' doctor Pancratius' lakása.

DR. PANCRACTIUS. SZGANARELL.

DR. PANCRACTIUS. (a' felé fordúlva, a' merre bejött)
Ked egy ostoba! egy tudatlan egy bolond!

SZGANARELL. (benyitja a' más ajtót, 's meghökken.
Magában) A' mint látom, ide rossz órában találék jönni.

DR. PANCRACTIUS. (még mindig az. első ajtó felé.)
Igen is, baland uram, én kednek megmutatom A-ri-sto-te-les-ből, a' philosophusoknak phi-lo-so-phu-sá-ból, hogy kednek nincs esze; hogy ked crassissima ignorantában versál; hogy ked szamár, hogy ked ló, hogy ked vakabb a' vakandaknál; hogy ked ökör, per omnes modos et casus imaginabiles.

SZGANARELL. Nagyon megharagította valaki.

DR. PANCRATIUS. Philosophálni mer a' barom, pedig a' legellső elementumait sem érthi a' ratióálássnak.

SZGANARELL. Haragjában nem látja hogy vendég van a' háznál. — Megszólítom. — Alázatos szolg —

DR. PANCRATIUS. Ez a' philosophiának minden tarrtományaiban condemnabilis propositio.

SZGANARELL. Úr isten, ki töre borsot az orra alá? Hiszen —

DR. PANCRATIUS. Te marrha! Balanndabb vagy a' Buridán' szamaránál. Toto coelo, tota via aberras.

SZGANARELL. Meg kell szólítanom; úgy osztán csak meglát. — Alázatos szolgája az úrnak doctor uramnak!

DR. PANCRATIUS. Szollgája! szollgája!

SZGANARELL. Követem az urat doct —

DR. PANCRATIUS. (a' maga szöge felé fordúlván) Nem látod-e, barom, mit csináltál? Syllogismus tuus est in balordo.

SZGANARELL. Kérem alázatosan —

DR. PANCRATIUS. A' májorod esztelen; a' mánorod baland; a' conclusiód absurrdum.

SZGANARELL. Régóta várnám —

DR. PANCRATIUS. Készebb vagyok megpukkanni, mint hogy azt valljam meg, hogy rectumod vagyan; 's az utolsó csepp tinntámig vítatom assertumomat.

SZGANARELL. Szabad-e már valaha —

DR. PANCRATIUS. Defendam pugnīs, calcibus, et rosstro.

SZGANARELL. Uram philosophus uram, szabad-e tudakoznom, mi haragította legyen meg ennyire az én uramat?

DR. PANCRATIUS. Á, édes szomszéd uram, hozt' isten! hozt' isten! — Eggy szörnyű dalag, a' legigasságosabb dalag, édes szomszéd uram!

SZGANARELL. Mi még is?

DR. PANCRATIUS. Imhol eggy ignorans, eggy tiró, eggy csúfos, eggy erronea, eggy execrabilis propositiót merésszlett ellenem vítattni.

SZGANARELL. Kérhetném-e az urat doctor uramat, hogy egy illy tudatlan emberkével mint én vagyok —

DR. PANCRATIUS. Á, édes szomszéd uram Szganarell uram, az úr' örökébe pogányok jöttek, 's a' világ egy universsalis corruptióba merrgált. Zaboláttlan licentia regnál minn-

denütt, 's a' fellsőség és elölljárók, kik azért vaggynak felállítva az urrtól, hogy a' jó orrdót fenn tarrtsák, bízzvást mgghallhattanak szégyennletekkbenn, hogy egy illy intolerabile scanndalumot, egy illy eltűrhetetlen bottránnkozást bűntetettlen haggynak.

SZGANARELL. Hogyhogy'?

DR. PANCRATIUS. Avagy nem éggre-kiálltó vétek-e elnézni, hogy egy ökör publice ezt meri monndani; for-ma pe-ta-si, a' formája a' kalappnak?

SZGANARELL. Hogy' ? mi ?

DR. PANCRATIUS. Én azt monndom, 's kész vagyok vítatni minnd halálig, hogy így kell mondani: fi-gu-ra pe-ta-si, a' figúrája a' kalappnak. Ugyan is a' fi-gu-ra és for-ma közt az a' különbség vagyon, hogy a' for-ma est di-spo-si-ti-o ex-ter-na cor-po-rum a-ni-ma-to-rum: a' fi-gu-ra pedig est di-spo-si-ti-o cor-po-rum in-a-ni-ma-to-rum. 'S mivel már a' kalap cor-pus in-a-ni-matum, a' mint azt minden vallja, a' ki kalapot látott; természetesen követtkezik, hogy nem ezt kell monndani annak di-spo-si-ti-o ex-ter-ná-jár-ól: for-ma; hanem ezt: fi-gú-ra. — (az első ajtónak fordúl) Igen is, baland uram, tanuljan ked do-

ctor Pan-cra-ti-us-tól úgy szallani a' hogy' A-ri-sto-te-les kívánnja, 's hánnya fel ked az ő immortalia operájit, 's ekképpen fogja talallni in capite de Qua-li-ta-ti-bus.

SZGANARELL. (magában) Ha azt nem hívém hogy a' fejét szakasztotta be valaki! — (a' doctorhoz) uram, doctor uram, felejtse az úr az eb — a' — párája formáját, figuráját! Azért kívántam —

DR. PANCRATIUS. Olly haragban vagyok, hogy nem lelem helyemet

SZGANARELL. Kérem az urat, hagyja a' formát formának, a' kalapot kalapnak. Valami fontos. dologban kívántam —

DR. PANCRATIUS. Az ökör! a' szamar! a' barom!

SZGANARELL. Csendesedjék, kérem. Azt akarám —

DR. PANCRATIUS. A' tudatlan! a' baland!

SZGANARELL. Ej kérem az urat —

DR. PANCRATIUS. Illy absurdumot mondani!

SZGANARELL. No nincs esze 's vége! Hanem már most —

DR. PANCRATIUS. A' mi e diametro ellenkezik az Aristoteles' tanításaival.

SZGANARELL. Az úrnak igazsága van.
De —

DR. PANCRACTIUS. És minő nyilván mondja ezt! minő világosan!

SZGANARELL. Igazsága van az úrnak (a' doctor' ajátja felé fordúlván) Ked másik egy baland egy esztelen, egy tudattlan, haszonntalan, szemmtelen fecsegő! Értté-e ked, hallja ked? — No, uram doctor uram, látja az úr, hogy derekasan megadám ökemének; vele megelégedhetik. Hanem már most, kérem hallgassa az úr, mit mondok. Bizonyos igen fontos dologban van szükségem az úr' segédjére; kérem, éltesen barátságos tanácsával. A' dolog az, hogy el akarom hagyni a' nőtelen életet, meg akarok házasodni, hogy házi gondjaimat a' hogy' isten és az anyaszentegyház parancsolják, egy hűséges társsal megoszszam. A'személy szép, fiatal, igen igen jólnőtt, nekem felette tetszik, 's magának is van a' lyánynak kedve. Az atyja ide ígérte; de hogy megvalljam, félek, hogy ha elveszem, ez a' szép, fiatal, jólnőtt feleség olyan egy bajt húz rám, a' mit az ember, nem örömet panaszol másnak. Már most tehát kérem az urat doctor' uramat, hogy minthogy az urat a'

bölcsesség' sáfára felruházta észszel, értelemmel, tudománynyal, szóljon hozzá mint philosophus, 's mondja el, mi tevő legyek?

DR. PANCRATIUS. Minekelőtte megengedjem, hogy jól mondódik for-ma pe-ta-si, kész vagyok azt megengedni, hogy datur vacuum in rerum natura!

SZGANARELL. (magában) Hordja el a' patvar az emberét! — Uram doctor uram, az koránt sem szép dolog, hogy az úr ki nem hallgatja az embert. Imhol közel egy órája, hogy beszélem mi bánt, 's az úr megint azt a' szabtam kalapját emlegeti.

DR. PANCRATIUS. Követem kegyelmedet, igen nagy haragban vagyok.

SZGANARELL. Azt veszem észre, de hamarább elmúlik, ha egy kevésbé rá hallgat az emberre az úr doctor uram.

DR. PANCRATIUS. Tessék hozzá fogni; hallgatom.

SZGANARELL. Mivel látom, hogy eddig nem igen ügyelt —

DR. PANCRATIUS. Minndeneknek előtte azt óhajtom tudni, hogy micsoda nyelvvel tetszik élni a' dolognak előadásban.

SZGANARELL. Micsoda nyelvvel?

DR. PANCRATIUS. Igen is.

SZGANARELL. Ebavattát! Azzal, a' mit a' számban hordok. Hiszen csak nem kívánja talán doctor uram, hogy a' szomszédomat kérjem kölcsön.

DR. PANCRATIUS. Ah, tudatlanság! Azt értem, melly nemzetnek nyelvével, beszédével, szavaival, micsoda idiomán fog velem szólni?

SZGANARELL. Úgy? — már a' más!

DR. PANCRATIUS. Olaszúl fog?

SZGANARELL. Gutát!

DR. PANCRATIUS. Angolúl?

SZGANARELL. Ah!

DR. PANCRATIUS. Spanyolúl?

SZGANARELL. Nem!

DR. PANCRATIUS. Görögül?

SZGANARELL. Nem!

DR. PANCRATIUS. Zsidóúl?

SZGANARELL. Nem!

DR. PANCRATIUS. A' Syriain?

SZGANARELL. Nem.

DR. PANCRATIUS. Az Arabson.

SZGANARELL. Nem.

DR. PANCRATIUS. A' Koptain?

SZGANARELL. Nem.

DR. PANCRATIUS. A' Szanszkritten?

SZGANARELL. Nem.

DR. PANCRATIUS. Hát talán csak a' mit a' dajkájától tanult!

SZGANARELL. Mintha bizony —

DR. PANCRATIUS. Értem, értem! Jöjjön hát kemed erre az oldallra, merre ez a' fülem a' scientifica és externa lingvákra van destinálva, ez a' másik pedig hollmi culinálékra és az anyaira.

SZGANARELL. (magában) Mennyi ceremóniát nem kívánnak ezek a' bomlott philosophusok, patvar szálljon a' parókájokba!

DR. PANCRATIUS. Ne töltsük hát haszontalan az időt. Szólljon kemed, mi az, a' mit nékem kíván substernálni?

SZGANARELL. Az úrnak doctor uramnak bölcös útba-igazítására volna egy bizonyos nagy dologban szükségem.

DR. PANCRATIUS. Ugy-e? Hm, hm! Valami szövevényében a' philosophiának?

SZGANARELL. (félélfojtott beszankodással) Megint az a' terengette philosophia!

DR. PANCRATIUS. Azt akarja talán tudni szomszéd uram, Szganarell uram, ha a' substantia és accidens terminus synonymicus-e vagy aequivocus, in relatione ad Ens?

SZGANARELL. Dehogy akarom, dehogy akarom! Az én dolgom —

DR. PANCRATIUS. Ha a' Logica scientia-e vagy ars?

SZGANARELL. Menkőt azt!

DR. PANCRATIUS. Ha az ő objectuma az elmének három operatiója-e, vagy csak a' harmadik?

SZGANARELL. Nem is azt! Azt mondja el az úr —

DR. PANCRATIUS. Ha tíz-e a' Categoria, vagy: csak egy?

SZGANARELL. Nem azt; hanem hogy —

DR. PANCRATIUS. Vagy talán, ha a' syllogismusnak valóságára tartozik-e a' conclusio?

SZGANARELL. Poklot!

DR. PANCRATIUS. Ha a' bonum essentiája az appetibilitásban van-e, vagy a' convenientiában?

SZGANARELL. Azt még, azt!

DR. PANCRATIUS. Ha a' bonum, reciprocum-e a' finis-szel?

SZGANARELL. (kifakadva) Ah! ki ment meg —

DR. PANCRATIUS. Ha a' finis bennünket az ő reális esséje által indít-e, vagy az ő intentionális esséje által?

SZGANARELL. Nem, nem, nem, nem, nem! hordják el az ördögök a' sok esséjét! nem!

DR. PANCRATIUS. Magyarázza meg hát az úr mit, akar. Mert ha nem szóll, én ki nem fogom találhatni, mi baja?

SZGANARELL. Magyaráznám, de hiszen az urnál nem jöhet az ember szóhoz. — (mind a' ketten szólanak) Az én kétségem a' mi miatt ide jöttem, abból áll, ha megházasodjam-e? ha elvegyek-e egy bizonyos leányszemélyt? Az atyja ugyan már ide adta, 's a' leány sem idegen: de igen nem szeretnék úgy járni, hogy —

DR. PANCRATIUS (nem gondolván vele hogy Szganarell már beszéli a' baját) A' nyelv és beszéd azért vannak adva az embernek, hogy általok gondolatjainkat másokkal közöljük; 's valamint hogy a' gondolatok képei a' dolgoknak, úgy viszont a' beszéd, képe a' gondolatoknak. (Szganarell bosszankodva kapdos a' doctor' szájához, 's benyomja azt; de doctor úr azonnal pergeti nyelvét, mihelytt amaz tágít a' kezével) De ezek a' képek abban külön-

böznek egyéb képektől, hogy minden egyéb kép külön dolog a' maga origináljától, melyet előad: a' beszéd ellenben magába zárja az originálját; mivel a' beszéd nem egyéb, hanem valami külső jel által kimagyarázott gondolat. Honnan az következik, hogy ki minél többet beszél, annál jobban is gondolkodik. Magyarázza ki tehát kelmed, Szganarell uram, már most a' maga gondolatját a' beszédnek segedelmével, melly minden külső jelek között a' legérthetőbb jel.

SZGANARELL. (a' más szóbába kergeti a' doctort 's rá vonja az ajtót, hogy ne lármazhasson) **Hogy a' lánczos lobogós pemeteg szálljon beléd, eb torka vén komondora:**

DR. PANCRATIUS. (belőlről) **Haszontalan!** a' beszéd animi index et speculum. — (kiki üti a' fejét) **Olly tükör, melly a' legrejtettebb titkait is fölfedi az emberi elmének.** 'S mint-hogy kemed fel van ruházva mind a' ratió-nandi mind a' loquendi facultással, miért nem fog, kérem, azt magyarázni előttem, a' mi mind eddig elméjének mélyébe van elrejtve?

SZGANARELL. Szívesen magyaráznám; de hiszen doctor úr miatt lehetetlen szólanom.

DR. PANCRATIUS. Készen vagyok hallgatni. Mondja kend.

SZGANARELL. A' dolog, uram doctor uram, tehát az —

DR. PANCRATIUS. De kérem kemedet. beszéljen kevés szóval.

SZGANARELL. Jo.

DR. PANCRATIUS. Kerülje a' prolixitást.

SZGANARELL. Hadd kezdem hát.

DR. PANCRATIUS. Félre minden circumlocutiókkal, minden ambagesekkel!

SZGANARELL. (bosszankodik, hogy nem szólhat 's egynehány könyvet felmarkol, hogy a' doctor' fejét beszkassza).

DR. PANCRARIUS. Minémű vakmerőség ez! minemű bolondság! A' helyett hogy szólana, agyon akar verni a' könyveimmal. Hiszenked még balandabb mint az, a' ki azt vítatá, hogy a' kalap' külső dispositióját formának kelletik mondani! 'S avagy nem tudja-e ked, kivel van dolga? Nem én vagyok-e doctor Pancratius, Artium Libb. Mag.; philosophiae, juris utriusque et saluberrimae artis Medicae Doctor.

SZGANARELL. Ej ha! be nagy dolog?

DR. PANCRATIUS. A' sok királyi tudós társaságoknak tagja! új fénye a' homályba

rejtezni szerető Peripatética iskolának! jár-
kálva 's kezét hányogatva). Gramaticus, Poeta, Rhe-
tor, Mathematicus! Historicus, Polyhistor,
Opticus! Architectus, Mechanicus, Physicus!
Cosmographus, Geometra, Astronomus, Astro-
logus, Cheiromanta, Necromanta, 's a' többi!
's a' többi! 's a' többi! (el.)

HETEDIK JELENÉS.

S Z G A N A R E L L.

(magában.) Köszvény hasogassa meg kezét
lábát az ebek-ugatta tudosának, hiszen már
ez csúnya dolog! Ugyan megtetszik, ki osko-
lájában tanúlt. — Ehhez a' másikhöz kell be-
szólánom; ez talán csak nem lesz olly ze-
herje, olly goromba.

· NYOLCZADIK JELENÉS.

DR. MARPHURIUS. S Z G A N A R E L L.

DR. MARPHURIUS. Mit tetszik parancsolni,
uram Szganarell uram.

SZGANARELL. Ah, uram doctor uram, az úr' tanácsára volna valami nagy és siető dologban szükségem; a' miatt jövök az úrhoz. — (magában.) Nem mondtam? No, ez emberem! e' miatt bátran beszélhetek.

DR. MARPHURIUS. Mindeneknek-előtte egy kis barátságos intést, édes szomszéd uram! Hagyja el az úr azt a' hibás szólást, a' hogy a' tudatlan község beszél, és a' melly kiárasztathatlan kútfeje minden emberi megtévedéseknek. Az én philosophiám úgy kívánja, hogy ne enuncióljunk semmi propositio decisivát, hogy mindenről cum dubitatione szóljunk, hogy ítéletünket mindig felfüggeszszük. Minnekokáért ne mondja az úr jöttem; hanem: úgy tetszik hogy jöttem.

SZGANARELL. Úgy tetszik?

DR. MARPHURIUS. Igen!

SZGANARELL. Eb az ingem jól tetszik, mert úgy van?

DR. MARPHURIUS. Az nem consequentia; 's megtörténhetnék, hogy úgy tetszene az úrnak 's még sem volna úgy.

SZGANARELL. Ah, ah! 'S hát nem igaz, hogy ide jöttem?

DR. MARPHURIUS. Az még kérdést szenved; 's a' ki bizonyos akar lenni a' maga lépéseiben, szükség, hogy minden iránt kétséget csináljon.

SZGANARELL. Egeknek egei! hát nem vagyok itt? hát nem beszél az úr velem?

DR. MARPHURIUS. Nekem ugyan úgy tetszik, hogy az úr itt van 's hogy szólok az úrral; de az nem szinte bizonyos.

SZGANARELL. Mellyikünk evett gombát? Az úr kötődik velem. Ime én itt állok, az úr meg' itt áll, 's szépen látjuk egymást, 's az ebszerzette tetszik-jének semmi dolga köztünk. Kérem az urat, hagyjon békét annak az esztelen szőrszálhasogatának, 's szóljon ahhoz, a' mit mondok. Azt akarám jelenteni, hogy házasodni jött kedvem, 's egy derék —

DR. MARPHURIUS. Azt én nem tudom.

SZGANARELL. Mondom az úrnak.

DR. MARPHURIUS. Az meglehet; az az úr' dolga.

SZGANARELL. A' személy szép és fiatal —

DR. MARPHURIUS. Meghiszem.

SZGANARELL. (bosszankodó csudálkozással.) Ha jól teszem-e ha elveszem, vagy rosszúl?

DR. MARPHURIUS. Megvállik.

SZGANARELL. (magában) Imhol a' más muzsika. — (a' doctorhoz.) Ne izéljen az úr! azt akarnám tudni, ha jól teszem-e, ha elveszem a' mondott személyt?

DR. MARPHURIUS. Vagy jól, vagy nem.

SZGANARELL. Tehát ne vegyen el?

DR. MARPHURIUS. Azt én nem mondom.

SZGANARELL. Kérem szépen az urat, feleljen a' hogy illik.

DR. MARPHURIUS. Úgy akarok.

SZGANARELL. Nekem a' személy nagyon tetszik —

DR. MARPHURIUS. Az jó!

SZGANARELL. Az atyja már ide ígérte —

DR. MARPHURIUS. Annál jobb.

SZGANARELL. Elvegyem—e, ne—e? mert félek, hogy sok ember lép velem rokonságba.

DR. MARPHURIUS. Az nem lehetetlen.

SZGANARELL. Szóljon hozzá doctor uram; jó lessz—e elvenni?

DR. MARPHURIUS. A' mint a' koczka esik.

SZGANARELL. De mit csinálna az úr, ha nekem volna?

DR. MARPHURIUS. Biz' én nem tudom.

SZGANARELL. Hát mi jóval ereszt el az úr? mit javasol, hogy csináljak?

DR. MARPHURIUS. A' mit tetszik.

SZGANARELL. Királyoknak királya! mit csináljak? hiszem még megbolondúlok közöttök.

DR. MARPHURIUS. Én kezeimet megmosom.

SZGANARELL. Hordjon el a' manó, ördög-tördelte vén gubanczos ebe! várd reá, mindjárt más kótából fogsz te ugatni. (botozza a' Doctort).

DR. MARPHURIUS. Jaj, jaj, jaj!

SZGANARELL. Nesze, hogy a' menykő szekermenczezzon meg! Másszor beszélj úgy, a' mint illik, ha szépen szólnak hozzád.

DR. MARPHURIUS. Micsoda gazság, micsoda irtóztató hatalmaskodás ez! Egy philosophust botozni meg! ily irgalmatlanul verni el egy tudóst!

SZGANARELL. Uram, tudós uram! mindeneknek-előtte egy kis barátságos intést; hagyja el az úr azt a' hibás szólást, melly kiáraszthatatlan kútfeje minden emberi megtévedéseknek. Minden iránt kétséget kell csinálnunk, 's ne azt mondja tudós uram, hogy én az urat megvertem, hanem, hogy az úr

nak úgy tetszik, mintha az urat megvertem volna.

DR. MARPHURIUS. Takarodjék ked előlem. Én egyenesen a' bíróhoz megyek, 's elégtételt kívánok az illy hallatlan gazságért.

SZGANARELL. Én kezeimet megmosom.

DR. MARPHURIUS. Hátamon a' bizonyság.

SZGANARELL. Meglehet; az az úr' dolga.

DR. MARPHURIUS. Ked, ked kínozott el.

SZGANARELL. Az nem lehetetlen.

DR. MARPHURIUS. Én kedet börtönbe dugatom.

SZGANARELL. Az megvállik.

DR. MARPHURIUS. Megtanítom kedet, hogy respektálja a' philosophiát és a' philosophia' oszlopait. (el).

KILENCZEDIK JELENÉS.

SZGANARELL.

Mi a' gula két eszeveszett tudós ez? Imhol bottal sem tudok szót venni belőlök, 's épen olly okosan megyek vissza, mint a' hogy jöttem. Mihez fogjak? hol leljek taná-

csot? Soha ember így fel nem akadt. — Brávo! imhol hoz a' gonosz lélek két cigány dadát. Szerencsét mondatok velek.

TIZEDIK JELENÉS.

SZGANARELL. KÉT CZIGÁNY ASSZONY.

SZGANARELL. Dada, tudsz-e szerencsét mondani egy szegény megszorúlt házasan-dó legénynek? De vigyázz' a' lelkedre, igazat mondj!

AZ EGYIK. 'S úgy kimondom, ídes szíp urfi uram, úgy kimondom, mintha csak ípen sígesen a' tíkerbűl nízni.

A' MÁSIK. Csak a' tinyeredet mutasd, ídes szíp urfi uram, 's tígy vagy egy forintcskát bele.

SZGANARELL. Ne, More; 's ha jót mondasz, még egyet kapsz áldomásúl. De beszélj igazat.

AZ EGYIK. Urfi uracskám, egy szíp puha fejár markod van, ídes úrfi uracskám; egy szíp puha fejár markod.

A' MÁSIK. Egy szíp puha fejír markod, 's míg ecczer nagy szerencsít csinálsz ezzel a' szíp puha fejír marokkal.

AZ EGYIK. Ma holnap egy szíp gembelyi fiatal menyecske felesíged lesz, ídes szíp urfi uracskám.

SZGANARELL. 'S ejnye 's ebszántotta tá-tosa, ezt ugyan kitalálá.

A' MÁSIK. Hát nem mondtam? egy olyan szíp felesíged, mint a' szakasztott pinkesti rózsa.

AZ EGYIK. Az egész világ fogja irígyleni olyan szíp lessz.

A' MÁSIK. Messze fődrül jár majd hozzád a' sok ficzra gavallér.

SZGANARELL. No, no! ne olly bőven a' szerencsét, beérem én kevesebbrel is. Azt mondjátok meg, ha fog-e szeretni? ha nem lesz-e sok sógorom?

AZ EGYIK. Sok sógorod?

SZGANARELL. Igen.

A' MÁSIK. Sok sógorod?

SZGANARELL. Igen, igen! Ha nem lesznek-e sógoraim?

AZ EGYIK. Minek a' sógor? Sógor nem; csak sok jó barát.

A' MÁSIK. Sok víg vendíg! — (a' két vén asszony szarvakat csinál Szganarellnek, 's tánczolva danolva fordul el.)

TIZENEGYEDIK JELENÉS.

SZGANARELL.

Patvar-hordja el a' varjú dámáit! még bizonytalanabb vagyok mint voltam. Török, szakad. tudnom kell, mit várhatok magamra. — Annyit hallom, hogy emlegetik azt a' garbonczás diákot, a' ki a' Thüjlerie mellett lakik. Bár csak rá tudnám venni magamat, hogy azt a' keresztútát kiálljam! de félek a' kísértetektől! — — Ni, ni! hát itt mit látok? Régóta ez viszketteti az én homlokomat. Majd kilesem mit mondanak. Talán sem dada nem kell majd, sem bűbájos.

TIZENKETTEDIK JELENÉS.

DORIMÉNE. LIKASZTES, — SZGANARELL (titkokban.)

LIKASZTES. Hogy' higgyem én azt, szép Doriméne, ennyi esküvés után?

DORIMÉNE. Hiszen maga láthatja az úr, hogy vele kéntelen vagyok.

LIKASZTES. 'S még ma meglesz?

DORIMÉNE. Még ma.

LIKASZTES. Ah, higyjünk osztán annak az állhatatlan csalfa nemnek, melly a' legszentebb esküvéseit illy hamar szélnek ereszti.

DORIMÉNE. Én eresztém? Mentsen meg attól a' szerelem! Én szintolly híven szerettem az urat most is, mint mind ekkoráig szerettem; 's olly híven fogom mind holtig szeretni. Ne búsuljon az úr. Hogy ehhez a' vén medvéhez megyek, az az úrnak semmit nem árt. Mit tudok tenni? ő gazdag, én szegény vagyok; pedig pénz nélkül felette rosszúl él az ember ezen a' világon. 'S osztán már lehetetlen volt tovább tűrnöm azt a' rabforma életet az atyám' házánál. Bízza rám az úr magát, nincs olly hatalom, a' mi minket egymástól eltéphessen; 's a' mi az én medvémet illeti, ő hat hét holnap alatt kismormogja magát; felelek érte, hogy nem telik belé fél esztendő, 's gyászt hordok. Az az én gondom. — (megsejdi Szganarellt.) Itt van az úr. Épen az urat magasztalom egy

régi kedves barátomnak, 's együtt örvendünk azon szerencsén, melyet rám a' mai nap hoz fel.

LIKASZTES. Örvendek szívesen, édes úr, hogy magamat ez' úttal az úrnak becses barátságába ajánlhatom, 's az úrnak mai szerencséjén támadott részvétemet jelenthetem. Kisasszony, kedves barátném, ne vegye tőlem üres compliment képében, ha azt mondom, hogy ennek az úrnak ért lelket mutató tisztes arczúlatja azt hiteti velem, hogy a' kisasszony felette szerencsésen választott, és hogy ebben a' házasságban mind azt fel fogja találni, a' mit legtitikosabb ohajtásaival kívánt. A' mi tulajdon személyemet illeti, én szíves örvendezésemet azon hív fogadással fejezem be, hogy nyereség gyanánt fogok nézni minden alkalmatosságot, melyben az úr iránt gyúladott új de hív szeretetemnek, barátságomnak, tiszteletemnek, 's tántoríthatatlan buzgóságomnak néminemű jelenségeit adhatandom. (pajkosan hajtja meg magát)

DORIMÉNE. Szaván fogom az urat mind a' magam', mind a' kedves mátkám' nevében; 's kérem, hogy a' mi idejét házán kívül töltheti, áldozza a' mi mulattatásunknak. — (Likaszes és Doriméne el.)

TIZENHARMADIK JELENÉS.

SZGANARELL.

Ime jól laktam a' házassággal! Mi a' követ kezdjek? Bolond tettem már is sok pénzbe került; de ha nem tudom mennyibe kerül is, meg nem állok, míg ki nem vájom magam' a' kezekből. Most még csak pénz; továbbat pénz is, becsület is, nyugalom is. — Az atyjához megyek; kimondom neki nyilván ésvilágosan, hogy nekem a' lyánya nem kell; tegye a' hová tetszik, de én veje nem leszek.

TIZENNEGYEDIK JELENÉS.

Az Alkantor' lakása,

ALKANTOR. SZGANARELL.

ALKANTOR. Hozta isten, édes fiam uram.

SZGANARELL. Alázatos szolgálja az urnak.

ALKANTOR. Fiam uram, a' mint látom,

nehézkén várja az estvét. Csak ne olly igen hevesen, édes fiam uram! annak idejében az is itt lessz. — A' szakácsoktól jövök; a' vacsora derekasan készül, a' muzsikások öszvegyülekeztek; a' lyányom pedig most üle a' fodorító' kezei alá.

SZGANARELL. Sőt inkább szégyennel 's átallással kell megvallanom, hogy épen ellenkező gondok hoznak ide. Eléggé sajnálom; de mit tehetek róla?

ALKANTOR. Nem értem édes fiam uram; mi baj?

SZGANARELL. Mondom, édes uram Alkantor uram, hogy szivemből lelkemből sajnálom; de hál' istennek, hogy ez a' gondolat még is olyankor szálla meg, mikor még a' lépést visszavonhatni. Miért tenném örökre szerencsétlenné magamat is, az úr' kedves, gyermekét is?

ALKANTOR. Épen nem értem, édes fiam uram; szóljon világosan.

SZGANARELL. Hadd mondok el hát. — Édes uram! való, hogy én az úr' leányát megkérém, 's az úr' azt nekem ide ígérte. De magamba szállottam, megfontoltam a' dolgot minden oldalról, 's látom, hogy a' házas-

ság teljességgel nem nekem való portéka. Kérem az urat, ne vegye megbántásnak, hogy szavamat visszavonom. Ne tegyük egymást szerencsétlenné. A' kisasszony talál kért, mennyit akar, szebbet, jobbat, fiatalabbat, gazdagabbat mint én. Még most nem késő. Adjuk vissza egymásnak a' gyűrűt.

ALKANTOR. Haszontalanságok! mit tesz' az? Az én gyermekem megelégszik az úrral, úgy a' hogy találja. Meglássa, édes fiam uram, fiam uramék igen boldog életet fognak együtt élni.

SZGANARELL. O ha tudná, édes uram Alkantor uram, micsoda borongó óráim vannak igen sokszor! A' kisasszony sokat fogna szenvedni mellettem.

ALKANTOR. Az én lyányom hozzá szokott az atyja' házánál, annak tetszéséhez alkalmaztatni magát, a' kitől függ. Verje ki a' fejéből fiam uram az illy haszontalan tűnődéseket.

SZGANARELL. De még azt is ki kell magamra vallanom, hogy nekem valami titkos nyavalyám van. A' kisasszony belém fogna utálni —

ALKANTOR. Hagya elkérem, hagyja el, édes fiam uram! A' becsületes asszony, nem útal soha a' férjébe.

SZGANARELL. Édes¹uram Alkantor uram, látom hogy nem akar engedni okaimnak, és így kérelemhez fogok. Kérem az urat, szánjon meg, ne tegyen szerencsétlenné, sem engemet, sem a' gyermekét. Bizonyosan azok lennének mind ketten.

ALKANTOR. Ej ej fiam uram! be hamis ember fiam uram! Most látom én, hogy ez mind csak próba. Azt akarja látni fiam uram, hogy mit mondok rá; ugy-e? Nem, édes fiam uram, én embere vagyok a' szavamnak: 's kimondom világosan, hogy később vagyok elveszni, mint azt látni, hogy ez a' házasság füstbe menjen.

SZGANARELL. Távol legyen tőlem az a' vakmerőség, hogy én az úrral kötődjem? Igazán, igazán kérem az urat! Vegye, vegye vissza a' gyűrűt.

ALKANTOR. Ist' őrizz', édes fiam uram. Fiam uramnak ígértem, 's már most heted-hét országról jöhet a' világ' fejedelme, én ugyan meg nem szegem a' szavamat.

SZGANARELL. Édes uram Alkantor uram, én ezt a' szörnyű becsületet igen nagyon köszönöm. De látván, hogy minden kérelmem, rimánykodásom haszontalan; kimondom világosan hogy én az úr' veje nem leszek, nem lehetek.

ALKANTOR. Kicsoda? az úr?

SZGANARELL. Én! én!

ALKANTOR. 'S az okát, ha szabad tudnom?

SZGANARELL. Az ugyan már maga is elég ok, hogy a' feleségvétel nem az illy korú embernek való: de, ha meggondolom, hogy a' jó gyermeknek követni illik a' szüléji' példáját, még jobban megerősödöm feltételemben; mert nékem, édes uram Alkantor uram mind apám, mind nagyapám, mind annak az apja meg' nagy-apja, nőtelen' akartak meghalni.

ALKANTOR. Várjon az úr! Az akarat szabados; 's épen nem vagyok az az ember, a' kire azt kellene mondani, hogy erőszakoskodni szeret a' más' akaratján. A' kézfogó ugyan megvan annak rendi szerint, 's imhol készűl a' lakodalom is. De ha más ész ütötte

az urat, lássuk, lehet-e fordítani a' dolgon?

— Nem sok idő múlva hirt hozok. (el)

TIZENÖTÖDIK JELENÉS.

SZGANARELL.

A' dolog jobban megy mint reménylettem. — Boldog Istók, micsoda veszedelembe akarám elmeríteni magamat! Csaknem öszverogyok, ha meggondolom. Megkeserültem volna én a' szép asszony feleséget. — De imhol jön a' fija; nyilván ez hozza a' választ.

TIZENHATODIK JELENÉS.

ALCÍDÁS. SZGANARELL.

ALCÍDÁS* (a' legnyugodtabb hanggal) Alázatos szolgája!

SZGANARELL. Hozt' isten az urat, uram Alcídás uram;

ALCÍDÁS (mindig a' kezdett hanggal) **Úgy értem, uram, az atyámtól, hogy az úr megmászta a' szavát, 's ülve akarja hagyni a' hűgomat.**

SZGANARELL. A' dolog, uram, nincs más-képen. Sajnálom tiszta igaz szívemből: de ha megondoljuk, jobb hogy most állunk fél-re, mint hogy örökösen szerencsétlenek legyünk egymás által. Pedig az bizonyosan meglenne.

ALCÍDÁS. Mit tesz' az? Ne aggódjék az. úr semmit rajta.

SZGANARELL. Sőt mondom, édes úr, hogy véghetetlenül sajnálom, 's kész volnék —

ALCÍDÁS (két szál kardot prezentál Szganarellnek.) **Tessék kérem, választani, a' mellyike tetszik.**

SZGANARELL. A' mellyike tetszik?

ALCÍDÁS. Igen is! — Hamar hát, hamar!

SZGANARELL. Mi a' gutának?

ALCÍDÁS. Uram, minekutána az úr jó-nak leli visszavonni a' hugomnak adott szavát, reménylen, kedves neven veszi azt a' kis complimentet, a' mit vele itt teszek.

SZGANARELL. Mi? mi? mit akar az úr?

ALCÍDÁS. Más valaki nagy lármával szitkokkal jönne az úrra; háyná vetné magát, gorombáskodnék: de mi jó barátok vagyunk, 's tudjuk mit kíván a' jónevelés. 'S íme csak azért jövök, hogy az urat egy kis barátságos szívsszurkálásra invitáljam.

SZGANARELL. Köszönöm barátságos invitációját, jó akaratját az úrnak: de nem élek vele.

ALCÍDÁS. Ne izgágálkodjék az úr. Válasszon hamar. Nincs időm mulatni.

SZGANARELL. Alázatos szolgája az úrnak. Nekem semmi kedvem szívemet szurkáltatni; az úr pedig szurkáltassa a' magáét akárkivel mással, ha tetszik.

ALCÍDÁS. Uram, a' dolog elkerülhetetlen, azt látja az úr maga is, mire való hát a' garázdálkodás? Még egyszer kérem szépen az urat, tessék megválasztani. De csak hamar, hamar!

SZGANARELL. Én bizony nem választok.

ALCÍDÁS. Az úr nem választ?

SZGANARELL. Nem én!

ALCÍDÁS. De igazán?

SZGANARELL. Nem én bizony; sem most nem, sem soha, soha nem.

ALCÍDÁS (jól elpufogatja a' Szganarell' hátát.)
 Legalább azt nem mondhatja rám az úr,
 hogy nem adtam meg egész becsületét; tudja
 az úr, hogy a' regula ezt kívánja. Az úr
 megmászolja szavát, én az urat kardra hívom
 Az úr nem fogadja el a' hívást, én az urat
 megbotozom. Ez mind a' regula szerint
 megy; 's az úr becsületesebb ember mint
 sem hogy azzal vádolhatna, hogy vétettem a'
 procedúrában.

SZGANARELL. (megszeppenve) Mi ördög em-
 ber ez?

ALCÍDÁS. Siessünk édes úr, siessünk.
 Tessék választani.

SZGANARELL. 'S még is?

ALCÍDÁS. Uram, én esküdt ellensége va-
 gyok az ízetlenségeknek. De nincs más mód
 vagy kardot kell választani, vagy szavát áll-
 ja az úr.

SZGANARELL. Uram, nem tehetem sem
 egyikét, sem másikat.

ALCÍDÁS. Tréfán kívül?

SZGANARELL. Mondom.

ALCÍDÁS. Követem tehát alázatosan —
 (a' Szganarell' hata ismét pufog.)

SZGANARELL. Jaj, jaj, jaj!

ALCÍDÁS. Véghetetlenül sajnálom, uram, hogy kénytelen vagyok illy kedvetlen módokra vetemedni; de mit tehetek mást? Vagy kardra kél az úr, vagy elveszi a' hűgomat. Más mód nincs benne. — (megint emelintí a' botot)

SZGANARELL. Már hát inkább csak elveszem.

ALCÍDÁS. Ah, uram! örvendek tiszta igaz szíveimből, hogy az úr barátságosan vet véget a' dolognak; mert esküszöm, az egész ég alatt nincs ember, a' kit szívesebben tiszteljek és szeressek; 's meg nem tudtam volna nyugtatni lelkemet, ha valamiképen ízetlenségre kellett volna szállanom. Most szaladok, megvinni az örvendetes hírt.

UTOLSÓ JELENÉS.

ALKANTOR, DORIMÉNE, ALCÍDÁS,
SZGANARELL.

ALCÍDÁS. Épen jókor, édes uram atyám! Ime az én kedves sógorom minden erőltetés

nélkül jó, teljesíteni a' mit óhajtunk. Bíz-
vást kezdhetjük a' lakodalmat.

ALKANTOR (összefogja a' veje' 's leánya' jobbját)
Fogjatok kezet, édes gyermekeim; fogja a'
leányomat, édes fiam uram. Áldassék érte az
ég, én megvagyok mentve további őrzésétől!
's e' gondot fiam uramra teszem által. — Men-
jünk, űljük meg e' szerencsés nap' örömét.

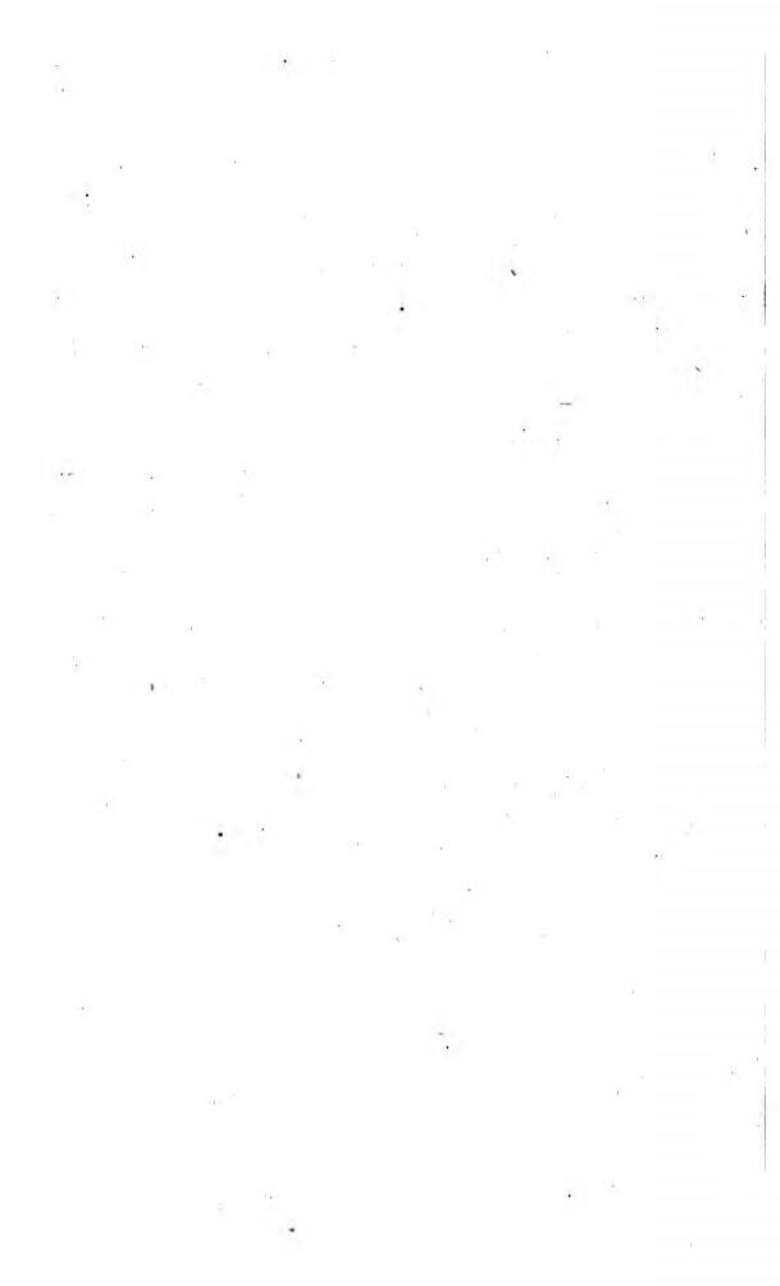
TUDNIVALÓK.

1. A' m. t. társaság ezen munkának csak kiadója lévén, nem kezeskedik a' benne követett nyelvszabályokról, sem írásmódról, sem végre akármilyen nemű nyelvet 's írást illető elvekről; egyedül arra kívánt a' kéziratok' bírálatában ügyelni, hogy az elfogadott, és sajtó alá bocsátandó munka, mint egész egy vagy más tekintetből ajánlható legyen, 's a' literatura' jelen állapotjában kiadásra méltónak tartathassék.

2. Nem vizsgálhatván meg a' benyújtott kéziratokat a' társaság fejenként és egészben: ezek, u. m. 1. A' levelezők, 2. Ész és szív, Steigentesch után Külkey Henriktől, Horváth Cyrill r. és Árvay Gergely lev. tagok' — úgy 3. Kénytelen házasság, Moliére után Kazinczy Ferencztől, Schedel Ferencz titoknok és Bajza József r. tag, — mint e' végre hivatalosan megbízottak' írásbeli ajánlására adattak sajtó alá,

3. A' társaság által kiadott kéziratoknak ez LII-d. kötete. Pesten, martius 12. 1839.

D. Schedel Ferencz,
titoknok.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z174549907

